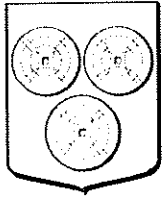

Plats: Kommunhuset, Orsa
Tid: Tisdag den 28/4 2015, 13.00

Ärenden:

1. Val av protokolljusterare
2. Plangenomgång (Frida Petersson, Tommy Ek, Håkan Persson, 13.00)
3. Tillfartsvägar för detaljplanen vid Styversbacken (Frida Petersson, Tommy Ek, Håkan Persson, Nicklas Sjödin, 13.45)
4. Åtterrapporering av projektet centrumombyggnaden (Nicklas Sjödin, Lisbeth Gunnars, Frida Pettersson, Joakim Larsson, 14.15)
5. Budgetuppföljning kvartal 1 (Johan Hult, 15.00)
6. Information om besöksnäringprojektet Visit Dalarna 3.0 (Joakim Larsson, 15.15)
7. Utbyggnad av områdesnät 2015
8. Yttrande om förslag till förvaltningsplan och åtgärdsprogram för Bottenhavets vattendistrikt (omedelbar justering)
9. Svar på motion om miljö- och livsmedelstillsyn i Orsa kommun
10. Namnändring och grafisk profil för gymnasiet
11. Beslut angående lokalförsörjning (Ann-Therese Albertsson)
12. Meddelanden
13. Kurser och konferenser

3.

Tjänsteskrivelse 1 (1)
2015-04-20

Dnr OK BN 2015/00060

Fritid- och servicekontoret
Niklas Sjödin
Lisbeth Gunnars
Stadsbyggnadsförvaltningen
Håkan Persson
Frida Petersson

Kommunstyrelsen

Tillfartsvägar för detaljplanen vid Styversbacken

Sammanfattning av ärendet

2008 gjordes ett planprogram för ett område vid Orsasjön med syftet att möjliggöra avstyckning och försäljning av ca 50 villatomter i ett attraktivt läge nära Orsasjön. Planprogrammet följdes av en detaljplan som skickades ut för samråd under 2011 och ställdes ut under 2012. I början av 2013 antogs en mindre del av planen som styckades upp till sex tomter, varav tre tomter nu är sålda.

Anledningen till att endast en mindre del av planområdet antogs är att tillfarten till området via Lisselhedsvägen (från Orsa-hållet) och via Korsgatan (från Mora-hållet) har brister i både framkomlighet och bärighet vilket gör det olämpligt att anta hela detaljplanen innan lämplig lösning för tillfarten till planområdet har ordnats.

Stadsbyggnadsförvaltningen och Fritid- och servicekontoret har tillsammans sett över alternativen för att lösa tillfartsvägen och kommit fram till att den lämpligaste lösningen för att kunna anta resten av detaljplanen är att bygga en ny allmän väg från Lisselhedsvägen upp till E45. Utbyggnaden kan delas upp i två etapper, där vägen först byggs ut som en exploateringsväg och sedan när en viss del av tomterna i etapp 2 är sålda, byggs vägen ut till en allmän väg genom att den kompletteras med en signalreglerad korsning inkl. bommar vid Inlandsbanan.

Beslutsunderlag

PM Tillfartsvägar Styversbacken

Tjänsteförslag

- Kommunstyrelsen beslutar att uppdra till Fritid- och servicekontoret att utreda möjligheterna för och lämplig sträckning av en ny väg från Lisselhedsvägen till E45 som tillfartsväg till detaljplaneområdet vid Styversbacken.

Ann-Therese Albertsson
Kommunchef

Innehållsförteckning

Bakgrund.....	3
Problem.....	3
Exploateringstrafik	3
Vardagstrafik.....	4
Mjuka trafikanter.....	4
Alternativa lösningar	4
Nollalternativ	4
1. Exploateringsväg.....	4
2. Ny allmän väg.....	5
3. Befintlig väg utan åtgärder.....	6
4. Befintlig väg med lättast möjliga åtgärder	7
5. Bilda gemensamhetsanläggning.....	7
Föreslagen lösning.....	8
Översikt av alternativ	9
Översikt av konsekvenser	10
Bilagor	11
Karta A	11
Karta B	12
Karta C	13
Karta D.....	14

Bakgrund

Området ligger vid Orsasjön i södra delen av Orsa kommun på gränsen mot Mora kommun. 2008 gjordes ett planprogram för området som då ägdes av Orsa sockensamfällighet. Orsa kommun har sedan köpt in området och tog fram en detaljplan som sändes ut för samråd under 2011 och ställdes ut under 2012. Detaljplanen föreslog upp till 50 tomter för bostäder. I början av 2013 antogs en mindre del av planen som delades upp i sex stycken tomter. Tre av tomterna är idag sålda.

Anledningen till att endast en mindre del av planområdet antogs är att tillfarten till området via Lisselhedsvägen (från Orsa-hållet) och via Korsgatan (från Mora-hållet) har brister i både framkomlighet och bärighet vilket gör det olämpligt att anta hela detaljplanen innan lämplig lösning för tillfarten till planområdet har ordnats. Normalt ska exploatören (i det här fallet Orsa kommun) stå för de åtgärder som krävs för en fungerande infrastruktur. Vägens standard gör också att exploateringen i projektet fördröjas eftersom exploateringen är säsongsberoende och lastbilarna måste köra enkelriktat eftersom de inte kan mötas.

Lisselhedsvägen och Korsgatan är enskild väg som ägs av samfällighetsföreningar på respektive sida av kommungränsen. Det finns inga vägsamfälligheter. Inom Orsa kommun sköter Orsa besparingskog (enligt avtal med Orsa kommun) drift och underhåll samt löpande förbättringar av vägen. Inom Mora kommun sköter Mora kommun drift och underhåll. Samfällighetsföreningen måste dock stå för eventuella förbättringar. På båda sidor om kommungränsen har vägen rätt till en viss andel statligt bidrag. Vägarna inom planområdet är dock kommunala.

Vattnäs samfällighetsförening har lämnat in ett yttrande om att föreningen anser att lösningen att använda de befintliga vägarna för tillfart till planområdet inte är godtagbar då Vattnäs samfällighetsförening riskerar att få ökade kostnader för Korsgatan om detaljplanen antas. Samfälligheten har möjlighet att överklaga planen om synpunkten inte tillgodoses.

Arbetet med planprogram och detaljplan påbörjades när dåvarande Stadsarkitektkontoret i Orsa kommun även ansvarade för exploatering, och av tjänstemän som idag inte arbetar kvar. Samtliga tjänstemän som idag arbetar med Styversbacken har kommit in relativt sent i processen.

Problem

Det finns tre identifierade problem med tillfarten till planområdet via Lisselhedsvägen och Korsgatan.

- Exploateringstrafik
- Ökad trafik med fullt utbyggt område, härnäst kallad ”vardagstrafik”.
- Säkerheten för de mjuka trafikanterna, härnäst kallad ”mjuka trafikanter”.

Exploateringstrafik

Bristande bärighet på både Lisselhedsvägen och Korsgatan gör att vägen under långa tidsperioder är begränsad till max 4 ton bruttovikt. En sådan begränsning gör en exploatering osäker vad gäller både tidplan och kostnad eftersom förseningar kan inträffa om exempelvis vintern är mildare än normalt. Detta hände vid exploatering av den första etappen vid Styversbacken, vilket gjorde exploateringen ungefär dubbelt så dyr som anbudet. På grund av att vägen är smal kan inte lastbilar mötas, varför hela området från Lisselhedsgata till Vattnäs byväg utsätts för byggtrafik, se karta A.

De som köper tomter och ska bygga hus har samma problem, vilket gör husbyggandet säsongsberoende och tidplanerna även för den enskilde är osäkra under delar av året.

Vardagstrafik

Trafiken på Lisselhedsvägen och Korsgatan är idag liten. En mätning under en vecka i oktober 2014, i korsningen mellan Korsgatan och Skrockgatan i Mora kommun (se karta A) visar ÅDT på 201 fordon med bara 2 % tunga fordon (lastbilar). Fortsättningen av detaljplanen i Styversbacken förväntas kunna resultera i 42 nya tomter, vilket beräknas kunna generera 294 trafikrörelser/dag. Då det aktuella planområdet ligger mellan Orsa och Mora, och eftersom många Orsabor pendlar till Mora för att arbeta, beräknas en betydande del av trafiken från området gå mot Mora via Korsgatan. Då bärigheten på Korsgatan är dålig riskerar en ökad trafikmängd att påskynda problem med sprick- och spårbildning. Även framkomligheten för bilisterna minskar eftersom vägen är smal.

Mjuka trafikanter

Lisselhedsvägen och Korsgatan är den rekommenderade cykelvägen mellan Mora och Orsa och några rimliga alternativ finns inte. Vägen är också skolväg. Med en ökad trafikmängd blir gående och cyklister mer utsatta och vägen riskerar att inte längre vara lämplig att rekommendera som cykelväg. Gående och cyklister är också extra utsatta under exploateringstiden då den tunga trafiken på vägen ökar markant.

Alternativa lösningar

Här redovisas fem alternativa lösningar på de tre problemen, samt nollalternativet. Alternativet att bygga om hela Lisselhedsvägen och Korsgatan redovisas inte då det alternativet bedöms bli orimligt dyrt.

Nollalternativ

Att inte gå vidare med resterande delar av detaljplanen för Styversbacken används som nollalternativ. Det handlar om ca 42 villatomter som inte blir möjliga att stycka av och sälja. Kostnader för infrastruktur och planläggning kommer inte att kunna slås ut på fler tomter och avverkningar har redan skett i vägområdet för lokalgatorna.

1. Exploateringsväg

För att lösa problemen vid exploatering av området kan en möjlig lösning vara att anlägga en exploateringsväg mellan Lisselhedsvägen och E45. En sådan väg beräknas kosta 2 miljoner (2013) och kan inte användas som allmän väg då den saknar signalreglerad korsning med Inlandsbanan, istället sänker Inlandsbanan hastigheten på sträckan under exploateringstiden.

En exploateringsväg löser problemen med exploateringstrafiken men inte problemet med vardagstrafiken. Situationen för de mjuka trafikanterna blir avsevärt bättre under byggtiden än om man exploaterar med befintlig väg, eftersom byggtrafiken bara använder en begränsad sträcka av Lisselhedsvägen. Boende utmed Lisselhedsvägen kommer att utsättas för väldigt lite störningar både medan exploateringsvägen byggs och under själva exploateringen av Styversbacken. Det är enbart de boende som bor närmast planområdet som kommer att utsättas för störningar, se karta B. **Observera att den nya vägens läge på kartan bara är en illustration då läget för en ny väg inte är utrett.**

Konsekvenser av exploateringsväg

Efter exploateringen kommer tryggheten för de mjuka trafikanterna längs Lisselhedsvägen och Korsgatan att minska på grund av att trafikmängden ökar när området byggs ut med bostäder. Mängden trafik på Lisselhedsvägen och Korsgatan kommer fortfarande vara låg, men eftersom vägen bitvis är mycket smal så bedöms förändringen bli kännbar för de mjuka trafikanterna. Under exploateringen kommer de mjuka trafikanterna endast att påverkas i begränsad omfattning eftersom exploateringstrafiken enbart kommer att använda en kort sträcka av Lisselhedsvägen.

Byggandet av en exploateringsväg kräver att ny mark tas i anspråk för vägen. Det innebär ändrade livsvillkor för växt- och djurlivet eftersom det ökar solinstrålningen, förändrar områdets hydrologi pga dikning och skapar stopp i spridningskorridorer. Vägens placering är avgörande för hur stora de ekologiska konsekvenserna blir. Om vägen placeras på ett nyligen avverkat skifte, vilket finns i området, är konsekvenserna begränsade eftersom avverkningar normalt ger ökad solinstrålning och ändrad hydrologi genom dikning. Om vägen istället placeras på ett skifte med tät uppvuxen skog eller i närheten av en nyckelbiotop eller liknande område så blir konsekvenserna betydligt större. Byggandet av en exploateringsväg innebär också att man använder naturresurser som exempelvis massor för uppbyggnad av vägen.

Kostnaden för att bygga en exploateringsväg kan fördelas tomterna i den kommande försäljningen. Minst 8 av de tillkommande 42 tomterna måste bli sålda för att få ekonomisk täckning för exploateringsvägen. Vägen behöver endast driftas och underhållas under exploateringen, men är inte heller berättigad till statligt bidrag. Beräknad drift- och underhållskostnad är ca 20 000 kr/år. Exploateringsvägen bedöms behövas under ca ett års tid för exploatering av varje etapp, sammanlagt två år, kostnaden för drift och underhåll blir då ca 40 000 kr. Vid behov finns möjlighet att senare bättra på och använda vägen som allmän väg, exempelvis vid önskemål om ytterligare bostadsområden i anslutning till den nya vägen.

2. Ny allmän väg

Exploateringsvägen mellan Lisselhedsvägen och E45 kan enkelt göras till en allmän väg genom att lägga till en signalreglerad korsning inkl. bommar vid Inlandsbanan. En signalreglerad korsning beräknas kosta 1,6 miljon, sammanlagd beräknad kostnad för en ny allmän väg är alltså 3,6 miljoner kronor. Eftersom vägen beräknas bli ca 1 km lång är den då berättigad till statligt bidrag på 70 % för driften.

Precis som i alternativet med exploateringsväg så kommer boende utmed Lisselhedsvägen att utsättas för väldigt lite störningar både medan exploateringsvägen byggs och under själva exploateringen av Styversbacken. Det är enbart de boende som bor närmast planområdet som kommer att utsättas för störningar, se karta B. **Observera att den nya vägens läge på kartan bara är en illustration då läget för en ny väg inte är utrett.**

Med en ny permanent väg förväntas också problemet med vardagstrafiken och de mjuka trafikanterna lösas eftersom de flesta bilister förväntas ta den nya vägen upp till E45 för transport både till Mora och Orsa varför trafiken på Lisselhedsvägen inte bedöms öka nämnvärt av utbyggnaden av Styversbacken. Eftersom även befintliga boende i området förväntas använda den nya vägen är det till och med möjligt att trafiken på Lisselhedsvägen minskar, vilket gör miljön för de mjuka trafikanterna ännu bättre.

En ny allmän väg ökar också möjligheten att i framtiden anlägga ett tågstopp för Styversbacken vid Inlandsbanan om det skulle bli aktuellt med pendeltrafik mellan Orsa och Mora.

Konsekvenser av Ny allmän väg

Med en ny allmän väg förväntas tryggheten för de mjuka trafikanterna öka jämfört med dagsläget eftersom även befintliga boende i områden förväntas använda den nya vägen. Under exploateringen kommer de mjuka trafikanterna att påverkas i begränsad omfattning eftersom exploateringstrafiken enbart kommer att använda en kort sträcka av Lisselhedsvägen.

Byggandet av en ny allmän väg ger samma ekologiska konsekvenser som byggandet av en exploateringsväg. Det krävs att ny mark tas i anspråk för vägen vilket innebär ändrade livsvillkor för växt- och djurlivet eftersom det ökar solinstrålningen, förändrar områdets hydrologi pga dikning och skapar stopp i spridningskorridorer. Vägens placering är avgörande för hur stora de ekologiska konsekvenserna blir. Om vägen placeras på ett nyligen avverkat skifte, vilket finns i området, är konsekvenserna begränsade eftersom avverkningar normalt ger ökad solinstrålning och ändrad hydrologi genom dikning. Om vägen istället placeras på ett skifte med tät uppvuxen skog eller i närheten av en nyckelbiotop eller liknande område så blir konsekvenserna betydligt större. Byggandet av en exploateringsväg innebär också att man använder naturresurser som exempelvis massor för uppbyggnad av vägen.

Kostnaden för att bygga en exploateringsväg kan fördelas tomterna i den kommande försäljningen. Minst 15 av de tillkommande 42 tomterna måste bli sålda för att få ekonomisk täckning för en ny allmän väg. Den nya vägen har en årlig drift- och underhållskostnad som bedöms vara berättigad till statligt bidrag på 70 %.

3. Befintlig väg utan åtgärder

Genom avtal med Orsa Besparingskog och Mora kommun kan exploatören (Orsa kommun) reglera kostnaden för det slitage som uppkommer under exploateringen av området. Risken är dock att exploateringen fördyras och försenas på grund av bristande bärighet på vägen. Om exploateringen för de två återstående etapperna fördyras i samma relation som i etapp 1 kan fördyringen uppgå till 2,8 miljoner kronor.

Att använda befintlig väg utan att göra några åtgärder löser enbart exploateringstrafiken delvis genom att exploatören (Orsa kommun) kan reglera kostnaden för slitage under exploateringen. Inget av de två andra problemen löses. Det är inte lämpligt att anta detaljplanen om detta alternativ väljs.

Konsekvenser av Befintlig väg utan åtgärder

Tryggheten för de mjuka trafikanterna kommer att minska både under och efter exploateringen, störst påverkan blir det under exploateringen då exploateringstrafiken kommer att röra sig längs sträckan från Lisselhedsgatan och via Lisselhedsvägen och Korsgatan till Vattnäs. Mängden trafik på Lisselhedsvägen och Korsgatan kommer fortfarande vara låg efter exploateringen, men eftersom vägen bitvis är mycket smal så bedöms förändringen bli kännbar för de mjuka trafikanterna. Boende längs Lisselhedsvägen och Korsgatan kommer att utsättas för störningar från den tunga trafiken under exploateringen, framförallt störningar i form av buller och damning.

Alternativet ger inga ekologiska konsekvenser jämfört med ett nollalternativ.

Det finns risk att exploateringen av de två följande etapperna fördyras med mer än vad en exploateringsväg skulle kosta. Risken för fördyring beror på att vägen har låg bärighet och kan komma att stängas av för tunga fordon om väderleken inte är gynnsam.

4. Befintlig väg med lättast möjliga åtgärder

För att lösa problem med exploateringstrafiken och vardagstrafiken kan åtgärder göras på både Lisselhedsvägen i Orsa kommun och på Korsgatan i Mora kommun. Det handlar om en sträcka på 3,7 km samt knappt 700 m för Lisselhedsgata. För att åtgärda hela sträckan till hembygdsgården i Orsa handlar det om ytterligare 3,3 km.

Väggkroppen kan förbättras genom nytt material fräses ner i det befintliga materialet på de sträckor som behövs och där detta inte är tillräckligt, grävs vägen ut. Vägen beläggs sedan med granulät. Åtgärderna ska göra att det bedöms möjligt att exploatera området året runt om lastbilar körs in via Lisselhedsgata och ut via Korsgatan. När man fräser i nytt material blir väggkroppen högre och vägen blir därmed smalare varför framkomligheten minskar. Lastbilar kommer fortfarande inte kunna mötas på vägen. Åtgärden ger enbart en tillfälligt bättre väg eftersom de delar där material fräses i fortfarande är dåligt uppbyggda i grunden. Standarden på vägen bedöms vara tillbaka till dagens nivå inom 15-20 år.

Kostnaden beräknas bli 4,3 miljoner för sträckan Lisselhedsgata-Korsgatan (sträcka A, se karta C) och om motsvarande åtgärder görs för Lisselhedsvägen även på sträckan upp till hembygdsgården (sträcka B, se karta D) beräknas det krävas ytterligare 7 miljoner, eftersom vägen är sämre på den sträckan, sammanlagt 11,3 miljoner kr.

Boende längs Lisselhedsvägen och Korsgatan kommer att utsättas för störningar både under tiden som Lisselhedsvägen och Korsgatan åtgärdas samt under exploateringen av planområdet. Problemet med exploateringstrafiken kan endast anses lösas delvis då lastbilar fortfarande inte kan mötas på vägen. Åtgärderna förväntas göras att slitaget från den ökande vardagstrafiken inte påverkar vägen lika fort, mängden vardagstrafik blir dock samma som utan åtgärden. Eftersom framkomligheten minskar när vägen blir smalare på de sträckor där nytt material fräses i så minskar tryggheten för de mjuka trafikanterna ytterligare jämfört med dagsläget.

Konsekvenser av Befintlig väg med lättast möjliga åtgärder

Tryggheten för de mjuka trafikanterna kommer att minska både under och efter exploateringen, störst påverkan blir det under exploateringen då exploateringstrafiken kommer att röra sig längs sträckan från Lisselhedsgatan och via Lisselhedsvägen och Korsgatan till Vattnäs. Mängden trafik på Lisselhedsvägen och Korsgatan kommer fortfarande vara låg efter exploateringen, men eftersom vägen bitvis är mycket smal så bedöms förändringen bli kännbar för de mjuka trafikanterna. Boende längs Lisselhedsvägen och Korsgatan kommer att utsättas för störningar från den tunga trafiken under exploateringen, framförallt störningar i form av buller och damning.

Arbetet med att förstärka vägen kan ge upphov till vissa störningar under själva arbetet, exempelvis grumling av diken. Dessa störningar är dock begränsade och övergående.

Kostnaden för att åtgärda den kortaste sträckan överstiger kostnaderna för att bygga en ny allmän väg. Effekterna av åtgärden är dessutom tidsbegränsade, på grund av hur vägen i grunden är uppbyggd.

5. Bilda gemensamhetsanläggning

Det kan vara möjligt att bilda gemensamhetsanläggning enligt anläggningslagen för Lisselhedsgata, Lisselhedsvägen och Korsgatan. Vägen ligger idag till största delen på samfällid mark, men delägarna i samfälligheten är inte alltid de fastigheter som har behov av vägen. En gemensamhetsanläggning bildas genom en lantmäteriförrättning och beroende på omfattningen kan förrättningen bli mycket dyr. Det är troligt att kostnaden i det här fallet blir mycket hög. Förrättningen förväntas också bli så stor att den tar mycket lång tid att genomföra.

Alla fastighetsägare behöver inte vara överens för att det ska vara möjligt att bilda en gemensamhetsanläggning. Men om inte fastighetsägarna är överens så riskerar förrättningen att bli långdragen och överklagad. Som fastighetsägare i området (efter tomtförsäljningen är Orsa kommun fortfarande ägare av naturmarken och vägarna i detaljplaneområdet) kommer Orsa kommun att få en andel i gemensamhetsanläggningen. Ett motstånd mot en gemensamhetsanläggning kan också påverka detaljplanprocessen.

Större gemensamhetsanläggningar som längre vägar sköts normalt av en samfällighetsförening. Föreningens styrelse avgör hur drift och underhåll av vägen ska prioriteras. Som delägare kan Orsa kommun påverka styrelsen men det är osäkert vilka typer av åtgärder som kan bli aktuella på vägen.

Generellt är motståndet mot gemensamhetsanläggningar stort eftersom fastighetsägarna själva måste börja betala vad vägen kostar. I dagsläget är det Orsa kommun och Orsa besparingsskog som betalar drift- och underhåll på vägen inom Orsa kommun och Mora kommun som betalar inom Mora kommun.

Konsekvenser av att bilda gemensamhetsanläggning

Konsekvenserna är svåra att förutsäga eftersom det är osäkert vilka åtgärder som kommer att vidtas på vägen. Samfällighetsföreningen kan välja att inte vidta några åtgärder alls.

Som markägare kommer Orsa kommun att få betala en årlig kostnad till gemensamhetsanläggningens drift och underhåll. Gemensamhetsanläggningen kommer fortfarande vara berättigad till statligt bidrag för drift- och underhåll.

Föreslagen lösning – alternativ 2. Ny allmän väg

Stadsbyggnadsförvaltningen och Fritid- och servicekontoret förordar att det byggs en ny allmän väg mellan Lisselhedsvägen och E45. Vägen kan om så anses lämpligt byggas ut i två etapper, först som exploateringsväg som sedan kompletteras med en signalreglerad korsning och därmed görs vägen om till allmän väg. Förslagsvis bygger man i så fall ut den signalreglerade korsningen och gör vägen till allmän väg när 15 tomter är sålda och kommunen har ekonomisk täckning för kostnaden av vägen.

Den föreslagna lösningen är det enda alternativet som löser alla tre problem, exploateringstrafiken, vardagstrafiken och de mjuka trafikanterna, till en rimlig kostnad. Ingen av de övriga alternativen löser alla tre problem. Slår man ut kostnaden på samtliga tomter i planområdet (även de som redan är sålda) så blir det ca 75 000 kr per tomt.

Översikt av alternativ

Alternativ	Beräknad kostnad	Drift och underhåll	Löser exploaterings- trafiken	Löser vardags- trafiken	Löser mjuka trafikanter
Ingen fortsättning	1 miljon kronor som ännu inte betalats för VA. + andra kostnader för projektet som inte kan slås ut på fler tomter.	Befintligt avtal med Orsa besparings-skog	Nollalternativ	Nollalternativ	Nollalternativ
1. Exploaterings- väg	2 miljoner kr	20 000 kr/år under exploateringen	JA	NEJ	DELVIS (under exploatering)
2. Ny väg	3,6 miljoner kr	20 000 kr/år	JA	JA	JA
3. Befintlig väg – ingen åtgärd	Osäkert, beror på uppkomna skador vid exploatering + risk för 2,8 miljoner kr i fördyring	Befintligt avtal med Orsa besparings-skog	DELVIS	NEJ	NEJ
4. Befintlig väg sträcka A –med lättast möjliga åtgärder	4,3 miljoner kr	Befintligt avtal med Orsa besparings-skog	DELVIS	DELVIS	NEJ
4. Befintlig väg sträcka B – med lättast möjliga åtgärder	11,3 miljoner kr	Befintligt avtal med Orsa besparings-skog	DELVIS	DELVIS	NEJ
5. Bilda gemensam- hetsanläggning	Osäker	Kommunens andel avgörs i förrättningen	OSÄKERT	Samfällighetsföreningen får själv ansvara för att lösa de problem man anser finns.	Samfällighetsföreningen får själv ansvara för att lösa de problem man anser finns.

Stäcka A = Korsgatan-Lisselhedsvägen-Lisselhedsgata, se karta C

Sträcka B = Korsgatan-Lisselhedsvägen fram till hembygdsgården, se karta D

Översikt av konsekvenser

Alternativ	Sociala konsekvenser	Ekologiska konsekvenser	Ekonomiska konsekvenser
Ingen fortsättning	Nollalternativ	Nollalternativ	Nollalternativ
1. Exploateringsväg	Lägre trygghet för gående och cyklister efter exploateringen pga ökad trafik. Endast liten påverkan för gående och cyklister under exploateringen.	Förändrar livsvillkoren för växt- och djurlivet genom ändrad solinstrålning, ändrad hydrologi pga dikning och stopp i spridningskorridorer. Med rätt placering, är konsekvenserna små.	Låg kostnad men vägen kan bara utnyttjas för exploateringstrafik. Förutsättningar finns för att göra om vägen till allmän väg i framtiden.
2. Ny väg	Ökad trygghet för gående och cyklister jämfört med nollalternativet.	Samma konsekvenser som för alternativ ”1. Exploateringsväg”	Högre kostnad än exploateringsväg, men ger många goda effekter i relation till kostnaden. Årlig underhållskostnad som bedöms delvis täckas av statligt bidrag
3. Befintlig väg – ingen åtgärd	Lägre trygghet för gående och cyklister efter exploateringen pga ökad trafik. Mycket låg trygghet för gående och cyklister under exploateringen pga stor mängd tunga fordon. Boende längs vägen utsätts för buller och damning under exploateringen	Inga utöver nollalternativet	Risk för fördyring av exploatering. Stor risk för förseningar pga överklagan av detaljplanen.
4. Befintlig väg sträcka A – med lättast möjliga åtgärder	Samma konsekvenser som för ”befintlig väg – ingen åtgärd” men med ännu lägre trygghet efter exploateringen då hastigheterna på vägen riskerar att öka med bättre väg och vägen bitvis blir smalare. Boende längs vägen utsätts för buller och damning under exploateringen	Endast begränsade störningar under arbetet, exempelvis grumling av diken. Störningarna är övergående.	Dyrare än exploateringsväg. Åtgärden har tidsbegränsad hållbarhet. Inga ytterligare årliga kostnader tillförs.
4. Befintlig väg sträcka B – med lättast möjliga åtgärder	Samma konsekvenser som ”4. Befintlig väg sträcka A”	Samma konsekvenser som ”4. Befintlig väg sträcka A”	Dyr åtgärd med tidsbegränsad hållbarhet. Inga ytterligare årliga kostnader tillförs.
5. Bilda gemensamhetsanläggning	Osäkra	Osäkra	Kostnad för förrättning samt en årlig summa till gemensamhetsanläggningen.

Karta A

Sträcka som berörs av exploaterings-
trafik om befintliga vägar används.
Gäller nuläget samt alternativ 3 och 4.

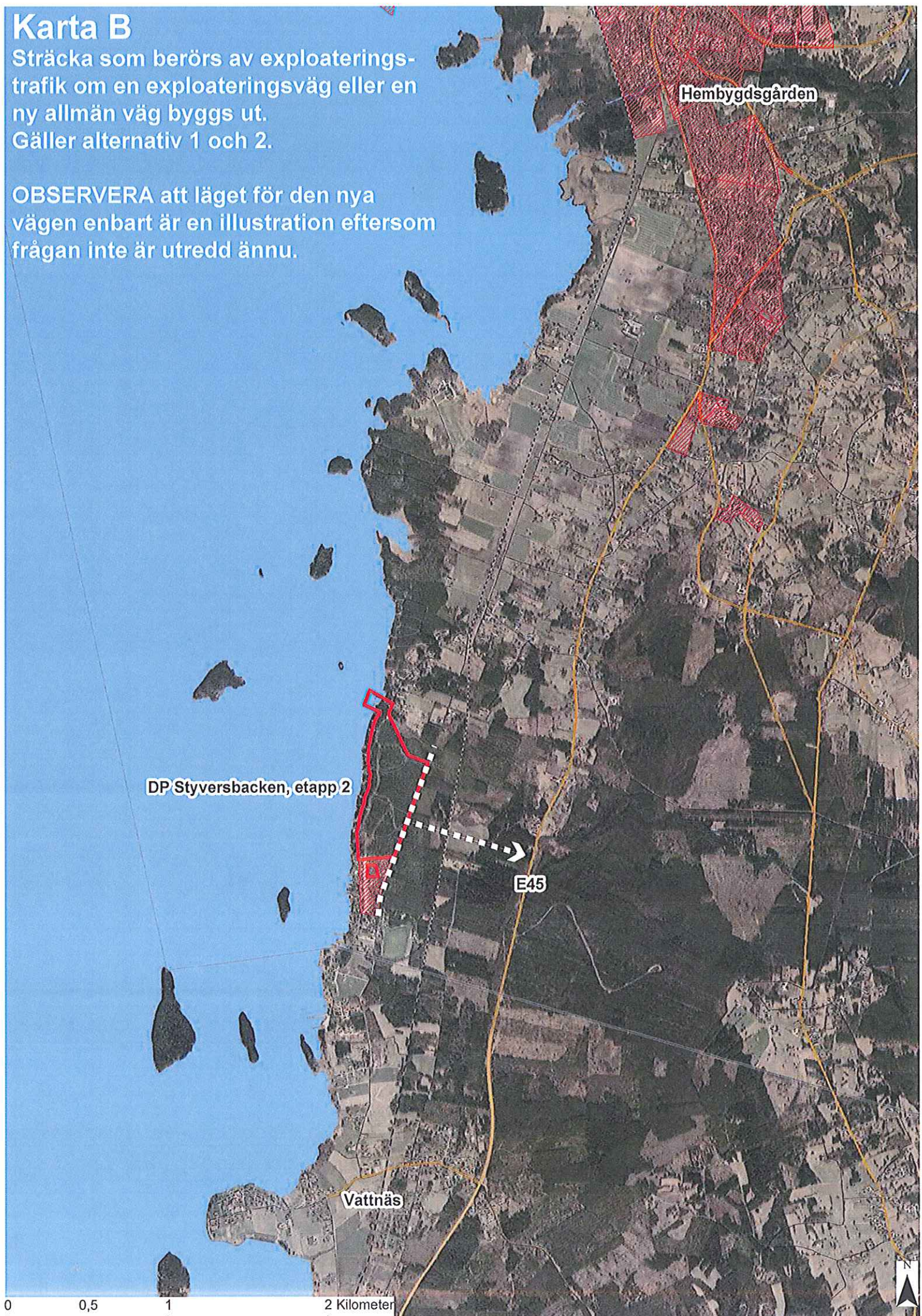
Stjärnan markerar platsen för trafik-
mätningen som gjordes i oktober 2014

Karta B

Sträcka som berörs av exploaterings-
trafik om en exploateringsväg eller en
ny allmän väg byggs ut.
Gäller alternativ 1 och 2.

OBSERVERA att läget för den nya
vägen enbart är en illustration eftersom
frågan inte är utredd ännu.

Hembygdsgården

DP Styversbacken, etapp 2

E45

Vattnäs

0 0,5 1 2 Kilometer

Karta C

Sträcka A

Lisselhedsgata-
Lisselhedsvägen-
Korsgatan

Gäller alternativ 4.

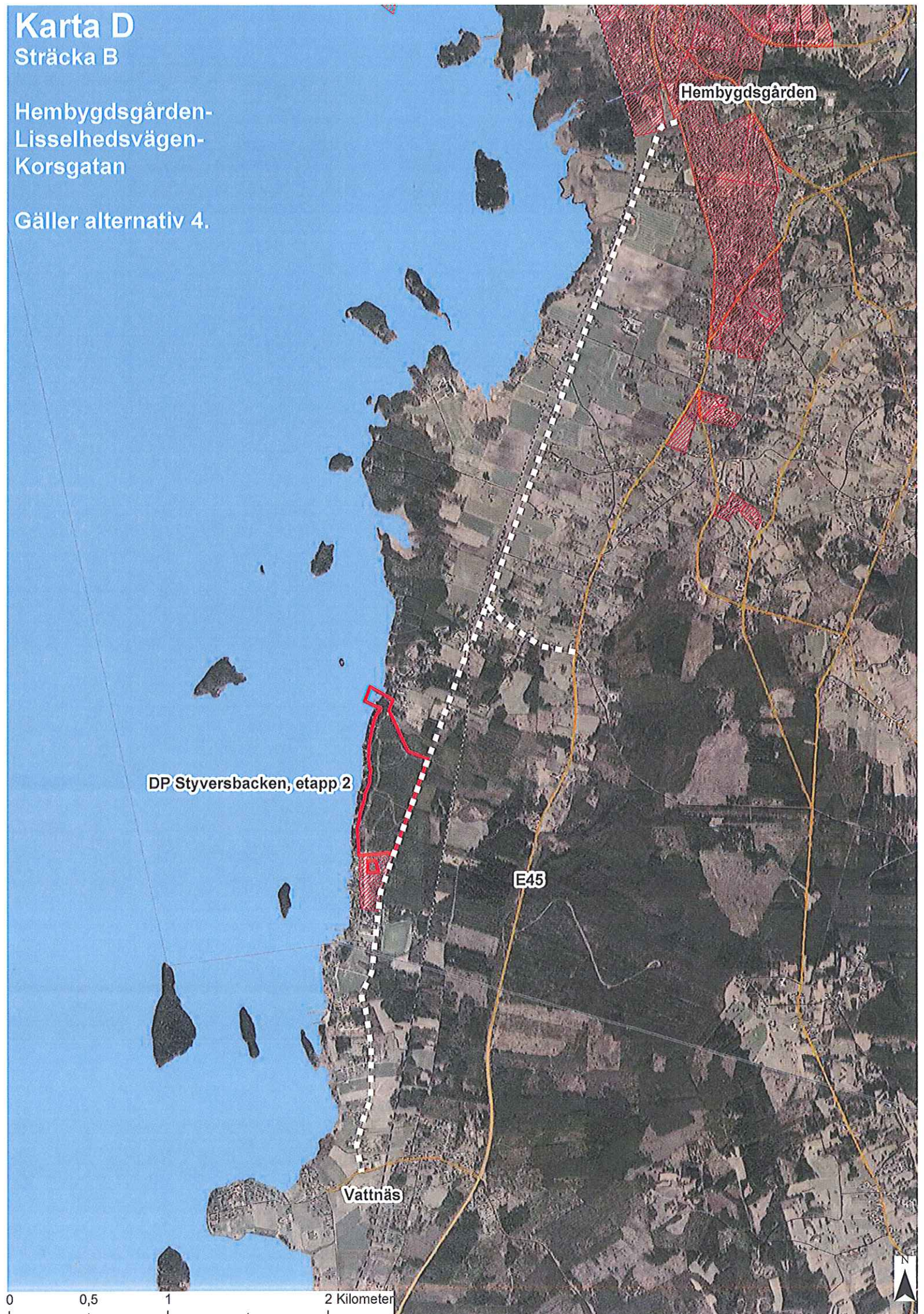

Karta D

Sträcka B

Hembygdsgården-
Lisselhedsvägen-
Korsgatan

Gäller alternativ 4.

DP Styversbacken, etapp 2

Hembygdsgården

E45

Vattnäs

0 0,5 1 2 Kilometer

Sammanfattning av uppdrag

Centruminvigning med Vinteryra

Orsa 20/12 2014

Skrivet av projektledare Lotta Spade

Bakgrund och uppstart

Efter att Orsas centrum renoverats klart och vägarna återöppnats under senhösten 2014 för trafik invigdes Orsas nya centrum officiellt den 20 december 2014.

Invigningen började planeras under försommaren 2014 och från och med september anlitas jag som projektledare. Det som då var planerat var i grova drag att Orsa kommun skulle vara huvudarrangör för evenemanget tillsammans med Orsa skidklubb och Orsayran, att ett sprintlopp på skidor skulle genomföras under dagen och att evenemanget skulle avslutas med en Orsayra fast på "vintervis". Datumet för evenemanget var satt till lördagen den 20 december.

En projektgrupp sattes ihop där Orsayran representerades av Ann-Sofie Hedberg och senare Stefan Källbäck, Hans Stjernqvist och senare Bror Nilsson representerade Orsa skidklubb, Angelica Liljedahl för Handlarna/Företagarna och Lisbeth "Pippi" Gunnars som varit projektledare för centrumrenoveringen representerade Fritids- och servicekontoret, och jag själv som representant för Näringslivskontoret och också alltså projektledare för invigningen. Projektgruppen träffades ungefär en gång i veckan under hösten för att planera. Två konferencier anlitas för att hålla i programmet som slutligen kom att se ut såhär:

CENTRUMINVIGNING
med Vinteryra!

Invigningen är ombyggnationerna i Orsa centrum klara. Det firar vi med stor invigningsfest och Vinteryra **lördag 20 december i Orsa centrum.**

11.00-13.00 Knock out sprint på skidor genom Orsa - tävlande från nyborjarnvä till elit!

13.00-13.30 Musik och invigningsstal.

13.30-13.45 Invigning av Kung Gustavs väg- med EPA parad!

13.45-14.00 100-tals lyktor gjorda av Orsabarn tänds.

14.00-14.30 Företagskampen- sparkrace på Jarnvägsgatan.

14.30-14.45 Lilla spelmanslaget.

14.45-15.30 Tomteparad- kja ut dig i julkostym!
Deltagare samlas på Församlingshemmet kl.14.00, där bjuds deltagande barn på fika och möjligheter att byta om, alla deltagare får pris! (Ingen föransökan krävs). Med musik av Orsa Musikskola.

15.30-15.40 "Halv åtta hos mig ganget" i ny matduell.

15.40-15.50 Orsa nostalgi på storbildsskärm.

15.50-16.30 Dansshow och battle med tävlingsdansare från M&M dansskola i Mora.

Kvällen fortsätter i riktig Orsayra andal
Med reservation för ändringar.

Välkommen!
Evenemanget arrangeras av Orsa kommun i samarbete med:

företagarna **ORSA VÄRME** **ORSA VÄRME** **ORSA VÄRME**

FALUN 2015 **VIE MANN**

PEAB **Orsa Grönklitt**

Svenska kyrkan **ORSA FÖRENING**

Skid-VM i Falun 2015 på plats

Marknad med lokala hantverkare

Biblioteket öppet 11-17. Julpyssel och boktävlingar för barn.

Träffa räddnings-tjänsten 13-17

Besök från Tomteland

Korpens hinderbana för barn - nya lekplatser slipstenstorget 13-15

Konferencierer Åsa Sundstedt och Hans "Sigge" Sigås

Dessutom:
Församlingshemmet öppet, fikamöjligheter 13-17.
Julmusik på biblioteket med Orsa Västkompani.
Spinning till oväntad musik! Korpen 14-15.
Julrock på Ungdomens hus 19-23.
Fika och musikunderhållning hos PRO.

Genomförande

Dagen startade med sprinttävlingen som kördes genom Orsa (mellan Slipstenstorget och hotellet längs Järnvägsgatan). Speaker för tävlingen var elitsprintåkaren Robin Bryntesson som bidrog till en riktig folkfest. Orsa skidklubb arrangerade tävlingarna som blev väldigt lyckade. Vädret var tyvärr inte på vår sida veckorna innan invigningen och i sista stund beslutades att snö från Trängslet skulle fraktas ner till Orsa. Dagen innan invigningen kördes tre lastbillass med snö till Orsa, som lastades av och pistades kvällen innan med inhyrd pistmaskin från Vasaloppet.

Arbetet med att förvandla en snöfri Järnvägsgata till skidspår för elitåkare i full gång.

Jenny och Julia Limby ställde upp i tävlingsdräkter modell äldre

Elitsprintåkaren Robin Bryntesson (bilden t.v) höll i mikrofonen under sprinttävlingarna

Efter skidloppen hälsade konferenciererna alla besökare välkomna och öppnade evenemanget genom att lämna över ordet till avgående kommunalrådet Marie Olsson. Marie höll det officiella

invigningstalet och passade på att summera perioden av ombyggnationer och även blicka framåt i sitt tal. Därefter klippte Lisbeth "Pippi" Gunnars det blågula bandet till en trumpetfanfar och släppte fram den första trafiken på ombyggda Kung Gustafs väg. De första ekipagen som fick äran att trafikera vägen var en jul-pimpad EPA parad! Ett 15-tal EPA traktorer kom åkandes norrifrån längs Järnvägsgatan och svängde upp på Slipstenstorget vidare på Kung Gustafs väg på given signal.

Konferencieren Hans "Sigge" Sigås och Lisbeth "Pippi" Gunnars klipper bandet till tonerna av en trumpetfanfar. De första fordonen att trafikera "nya" Kung Gustafs väg står redo.

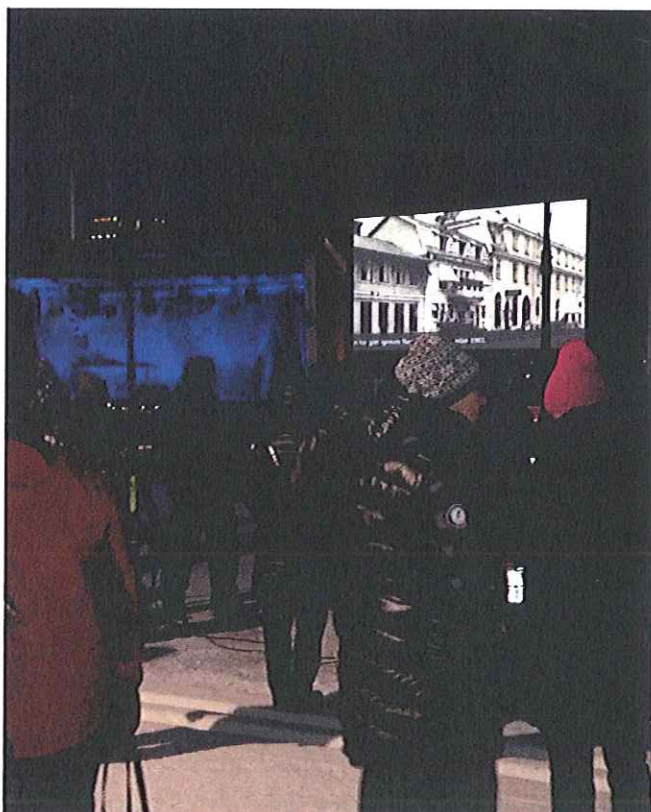
I sparkracet som kördes längs Järnvägsgatan ställde företag upp och tävlade i blandade lag, tanken var att göra en rolig gemensam aktivitet där människor från olika företag blandades i samma lag. Upplägget var enkelt, företagen hade fått inbjudan via e-post en tid innan och det enda de behövde göra var att anmäla sig- och sedan inställa sig på angiven tid och plats. Lagen blandades och Lars Wilander höll i tävlingen som blev en fartfylld historia. Det var roligt att se glädjen både hos deltagarna och publiken under tävlingen.

Orsa Musikskola ställde upp och bidrog med musik, bland annat spelade Lilla Spelmanslaget på scen och lärare och elever höll i också i musiken i Tomteparaden. Trumslagare, trumpetare och körsångare ledde tåget till tonerna av Schuberts "Tomteparaden". Upplägget i Tomteparaden var lite uppdaterat jämfört med tidigare år. Dels var det nytt att det var musik med i paraden, men också att *alla* deltagare fick en medalj framme vid scenen och att 1:a, 2:a och 3:e priserna sedan *lottades* ut bland deltagarna, istället för att vinnarna *röstades* fram. Orsa Grönklitt bidrog med fina priser till vinnarna. Praktisk information om Tomteparaden (som var deltagarna skulle samlas osv.) fanns utskrivet i programmet i annonser och på affischer, detta har varit oklart vid några av tidigare års Tomteparader och visade sig vara en bra lösning där deltagarna lätt hittade informationen.

Fyra Orsabor deltog i TV4:s matprogram "Halv åtta hos mig" under senhösten. Vid Centruminvigningen bjöds de in till en ny matduell som var underhållande både för deltagarna och publiken. Som segrare ur matduellen gick Anna-Karin Bengtar, precis som i TV versionen.

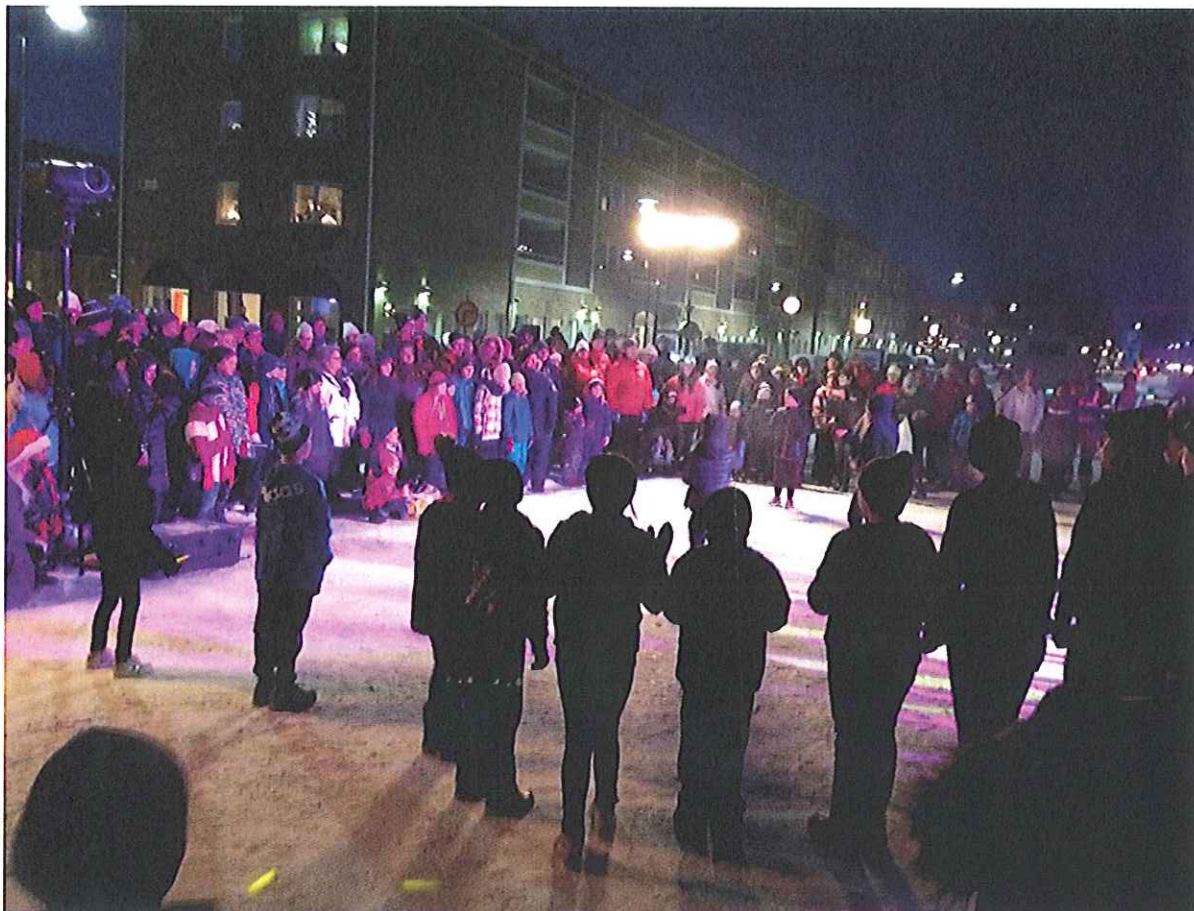

En liten del av all rekvisita för dagen, placerad i kronologisk ordning. Längst ner till vänster JA/NEJ skyltar till deltagarna i matduellen.

När skymningen lagt sig över Orsa centrum var det dags för programpunkten "Orsanostalg på storbildsskärm". Hela centrumrenoveringen har innehållit väldigt mycket olika känslor hos Orsaborna, positiva och negativa. I samband med invigningen kändes det därför lämpligt att sammanfatta vad som egentligen hänt under tiden av byggnationer, hur det såg ut innan och hur det såg ut för ännu längre sedan. Bildspelet sattes ihop av Janne Bäckman och uppdraget var förutom att visa Orsa före-under- och efter ombyggnaden också att förmedla en känsla av stolthet och lite nostalgi över Orsa. Det blev en storslagen stund där många i publiken var uppenbart rörda över bildspelet och musiken till.

Som avslutning på invigningsprogrammet blev det streetdance på hög nivå- tävlingsdansare från M&M:s dansskola i Mora bjöd på bra underhållning och ett hejdundrande avslut på dagen!

Efter den delen av invigningen som arrangerats av först Orsa skidklubb och sedan Orsa kommun var det dags för Orsayran att ta över stafettpinnen för kvällsunderhållningen.

Utvärdering/efterarbete

Summeringen av hela projektet har varit spontant positiv från många olika håll, arbetsgruppen var nöjda med insatsen och resultatet. Målet med invigningen, att officiellt sätta punkt för tiden av ombyggnader och fira vårt nya fina centrum gjordes rättvist. Lisbeth "Pippi" Gunnars beskriver det i efterhand som att den så stormiga ombyggnads-tiden med mycket negativa åsikter från

kommuninvånare fick ett tvärt slut i och med invigningen, och att invånarna generellt är mer nöjda och positivt inställda efter den.

Av praktiska skäl gjordes en utvärdering av projektet först i mitten av Mars 2015. Där deltog Hans Stjernqvist och Bror Nilsson från Orsa skidklubb, Lisbeth "Pippi" Gunnars Orsa kommun, Angelica Liljedahl för Handlarna och Företagarna samt undertecknad. Orsayran såg inget behov av att delta i utvärderingen, vilket på ett sätt var relevant eftersom deras uppdrag i stort sett var/blev helt fristående från det övriga arrangemanget.

Sammanfattningen från utvärderingsträffen ser ut såhär:

Det här var vi nöjda med:

- Arbetsgruppens sammansättning och arbetssätt (möten, info mm)
- Genomförandet! (Allt fungerade, var väl planerat och organiserat)
- Datum och veckodag
- Sammansättning av program, det fanns något för alla åldrar och intressekategorier och aktiviteterna löpte i varandra utan allt för långa uppehåll. Både styrda aktiviteter från scenen/torget och kringaktiviteter på bland annat Korpen och Biblioteket.
- Marknadsföringen, lagom mycket, bra spridning, tydligt tidsatt program i annonser, samma grafiska profil i all kommunikation
- Konferencierer, bra kombination av personer, bra upplägg i planering och genomförande
- HSB som samlingslokal för personal, deltagare och material, hade inte fungerat utan den
- Snöläggning, bra planerat och genomfört, bra organiserat även när plan B sattes igång med att frakta snö
- Sprinttävlingarna- bra med åkare i alla åldrar/tävlingsklasser
- Robin Bryntesson som speaker
- VM organisationens närvaro, info plats och Maskoten Bubo som prisutdelare
- Tomtelands karaktärer-uppskattat inslag
- Tomteparaden, bra upplägg med information i programmet om hur man deltar, musikskolans medverkan jättebra, bra upplägg att alla deltagare fick medalj och att tre större priser (sponsring från Grönklitt) *lottades* ut.
- Priser och tackpresenter till de som deltog på scen med mera, generöst och uppskattat
- EPA paraden- bra inslag, bra att den gruppen av ungdomar blev representerad och uppskattad
- Sparkracet- Lars Wilander var "rätt person", enkelt upplägg som gjorde att företagarna "vågade" delta
- "Halv åtta hos mig gänget" och Julius och Björn som just deltagit och samlat in stor summa pengar till Musikhjälpen var roliga inslag, bra att uppmärksamma personer som utmärkt sig på ett eller annat sätt under året, eller som är aktuella av någon anledning
- Orsanostalgi på storbildsskärm knöt ihop historien, renoveringen och framtiden på fint sätt, bra och stämningsfullt inslag
- M&M dansskolas finalnummer, bra show, bra placering sist i programmet

Det här hade vi kunnat göra annorlunda:

- Plan B med snö skulle ha varit helt "spikad" från början, men vi skulle ha marknadsfört osäkerheten med snöläget som om det *inte* var klart för att skapa spänning och nyfikenhet

- Scenen skulle ha stått framför HSB lokalen eller där i närheten (istället för mellan toaletterna och Centralgrillen), den stod för långt bort och skidspåren skärmade av scenen från torget
- Marknadsborden kunde ha stått längs med Apotekets/Hedins östsida, alternativt lite mer utspridda. Delade meningar om detta dock- någon tyckte placeringen på Kung Gustafs väg var bra eftersom det blev en bra förtätning och "stadskänsla"
- En DJ som kunde fylla igen glapp i programpunkterna med musik skulle ha anlåtats, Leksell Scenteknik hade fått skivor och låtlistor för att kunna starta musik vid glapp, men en riktig DJ skulle ha varit på plats
- Starttid för evenemanget skulle kunna flyttas fram till efter lunch, programmet kunde eventuellt ha kortats ner eller komprimerats ihop ytterligare
- Tråkigt att Mora Tidnings reporter för dagen var dåligt påläst och verkade ha en negativ inställning till hela renoveringen och invigningen från början, innan invigningsdagen fanns dock ett par sakliga och positiva artiklar med
- Budget, Sponsorsupplägg, insälningsmaterial m.m. borde ha varit klart långt tidigare än det var, helst redan i september-oktober då vi först gick ut på Företagsfrukosten och i media och berättade om invigningen. Företagarna skulle ha fått ta del av sponsorsupplägget redan i detta skede, information om när fakturering skulle ske skulle också ha funnits med från början
- Upplägget med att Orsayran tog över programmet efter att sprintloppen och de övriga aktiviteterna var klara hade kunnat göras annorlunda. Uppfattningen var att besökarna var "nöjda" med programmet under dagen och att de inte "orkade" fortsätta vidare med kvällsunderhållning

Tankar om en eventuell fortsättning

Efter invigningen hördes från lite olika håll önskemål och förhoppning om att evenemanget skulle bli ett återkommande inslag och en tradition varje år i slutet av december. Arbetsgruppen funderade också vidare i tankar om hur det skulle kunna se ut, sammanfattningsvis kan man säga att vi tycker att det hade varit roligt att se en fortsättning kommande år på ett lyckat evenemang. Den stora skillnaden är "bara" att själva huvudanledningen till evenemanget 2014 då skulle saknas- nämligen *invigningen av centrum*, och Orsa kommun som drivande part är sannolikt inte lika självklart i så fall. Efter att ha fått flera exempel på att handeln i vissa butiker ökade den här dagen ligger det nära till hands att tänka att Orsas handlare kanske skulle kunna kliva in som en ännu mer drivande part tillsammans och tillsammans med Orsa skidklubb vid en eventuell fortsättning.

En av framgångsfaktorerna i det evenemang vi genomförde tillsammans var just kombinationen av aktörer, det är enligt min mening det viktigaste att ta med sig och bygga vidare på vid eventuella planer på en fortsättning!

Lotta Spade

Projektledare Centruminvigningen

Näringslivs- och utvecklingskontoret

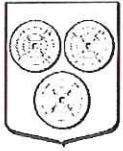
Orsa kommun

Intäkter

NLUK	20 000,00 kr
KS	50 000,00 kr
KS för priser	10 000,00 kr
Sponsorer	29 000,00 kr
Marknadsbord	2 750,00 kr
Total	111 750,00 kr

Kostnader

Vad	Vem	Budgeterat	Utfall	Anmärkning
Konferencier	Åsa Sundstedt	5 000,00 kr	5 000,00 kr	
Konferencier	Hans Sigås	5 000,00 kr	5 000,00 kr	
Reseersättning	Hans Sigås	0,00 kr	2 342,00 kr	
Avgift extrautbetalning	Hans Sigås	0,00 kr	700,00 kr	
Konferencier sparkrace	Lars Wilander	1 000,00 kr	1 000,00 kr	
M&M dansskola		2 500,00 kr	2 480,00 kr	
Tomteland		1 600,00 kr	1 600,00 kr	
Leksell ljud och ljus		20 500,00 kr	20 500,00 kr	
Pistmaskin	Vasaloppet	10 000,00 kr	8 750,00 kr	
Priser skidtävlingar	Orsa skidklubb	10 000,00 kr	10 000,00 kr	
Orsa skidklubb	Evenemangsbidr.	15 000,00 kr	15 000,00 kr	
Yran	Evenemangsbidr.	15 000,00 kr	15 000,00 kr	
Yran		0,00 kr	1 600,00 kr	1600:00 kr över avtalad budget Joakim godkänt
Marknadsbord	Ovansiljans BTK	0,00 kr	4 000,00 kr	
Mkf Kompassen	Pathos	7 600,00 kr	6 600,00 kr	
Mkf MT	Dala Tidningar	7 250,00 kr	3 650,00 kr	
Polistillstånd	Polisen	250,00 kr	250,00 kr	
Medaljer Tomteparaden		2 160,00 kr	2 270,00 kr	
Tackpresenter och priser		2 300,00 kr	2 541,00 kr	
Paviljong / Partytält	Jula	0,00 kr	319,00 kr	
Div. Jula		0,00 kr	620,00 kr	
Kabelvindor Jula		0,00 kr	765,00 kr	Utöver budget, beslut Joakim
Eldkorgar		0,00 kr	792,00 kr	
Västar	PS Expo	2 000,00 kr	2 020,00 kr	
Fika/mat	Konsum	2 000,00 kr	234,00 kr	
Fraktkostnader		500,00 kr	588,00 kr	
Övrigt		2 730,00 kr	1 009,00 kr	
Kola fotade Yran		0,00 kr	2 300,00 kr	Best. av Joakim, ingick ej i projektplanen
Total		112 390,00 kr	116 930,00 kr	

ORSA KOMMUN
Fritids- och servicekontoret

7.

Förslag till utbyggnad av områdesnät (fibernät) 2015

Fritids- och servicekontoret, Orsa kommun.
John Wallén, markingenjör

Nedan följer ett förslag till utbyggnad för bredbandsutbyggnaden under sommar/höst 2015.

En översiktlig kostnadsberäkning har genomförts och ligger till grund för investeringsbeloppet för byarna; Skattungbyn, Mickelvål och Orsbleck.

Utbyggnadsförslag

- Skattungbyn (områdesnät)
- Mickelvål och Orsbleck (områdesnät)

Bakgrund

I Skattungbyn, Mickelvål och Orsbleck har under ett till två års tid genomförts ett arbete med att projektera och förbereda utbyggnaden av ett områdesnät (fibernät). Det lokala engagemanget samt därtill investeringsviljan har varit stor ibland de boende i byarna. Därtill har utsedda kontaktpersoner från respektive by, medverkat i processen med att samla in; anslutningsavtal, markägarekontakter samt bidraget med lokalkännedom såsom t.ex. lokalisering av vattenledning och andra ledningar m.m.

Arbetsutskottet beslutar att

- att anta föreslagen utbyggnadsplan för 2015.

John Wallén / markingenjör

Bilaga A

Objekt	Projekt	Investering	Kommentar
1 Områdesnät: Skattungbyn	stadsnät	2 500 000 kr	Skattungbyn har idag ca 100 undertecknade anslutningsavtal. Utbyggnaden innefattar utöver anslutning av kommunens lokaler (Skattungeskola) samt Orsa bostäder AB (Skattungehandel) och 13 lägenheter.
2 Områdesnät: Mickelvål och Orsbleck	stadsnät	500 000 kr	Mickelvål och Orsbleck har idag ca 20 undertecknade anslutningsavtal.
Total investeringskostnad:		3 000 000 kr	

Yttrande på förslag till förvaltningsplan för Bottenhavets vattendistrikt

Beslut

Miljönämnden beslutar att lämna följande synpunkter över förslag till förvaltningsplan, miljö kvalitets-normer och åtgärdsprogram med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning för perioden 2015-2021 för Bottenhavets vattendistrikt.

Sammanfattning

Vattenmyndigheten för Bottenhavets vattendistrikt, Länsstyrelsen Västernorrlands län, har upprättat ett förslag till Förvaltningsplan, förslag till Miljö kvalitetsnormer och förslag till Åtgärdsprogram med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning för perioden 2015-2021 för Bottenhavets vattendistrikt.

Alla länder i Europa arbetar sedan år 2000 med en gemensam vattenpolitik, som styrs av Ramdirektivet för vatten. Direktivet har införts i svensk lagstiftning via miljöbalken och vattenförvaltningsförordningen och innebär att det behövs en helhetssyn i arbetet med att bevara och förbättra situationen i sjöar, vattendrag, kust- och grundvatten. En viktig del är att alla berörda, såväl myndigheter, organisationer, företag och privatpersoner, är delaktiga i arbetet.

Samrådet pågår mellan den 1 november 2014 och den 30 april 2015.

Miljönämndens synpunkter

1. I förslaget på åtgärdsprogram sidan 85 uppges att minireningsverk ofta har kapacitet att klara hög skyddsnivå men kräver stor insats och kunskap för skötsel och underhåll och presterar därför i praktiken i genomsnitt inte så bra att de även klarar kraven för hög skyddsnivå.

Här bör det dock klargöras att kommunen genom sin tillsyn ska ställa krav så att de anläggningar som har kapacitet att klara hög skyddsnivå även klarar kraven för hög skyddsnivå. Minireningsverk bör därför ingå i gruppen anläggningar som i genomsnitt klarar kraven för hög skyddsnivå.

2. Under kommunernas åtgärd 6, i förslaget till åtgärdsprogram, bör det under punkt a) klargöras vem som har huvudansvaret för att i en kommun driva frågan om att inrätta vattenskyddsområden med föreskrifter för nuvarande och framtida, allmänna och enskilda dricksvattentäkter. Under punkt c) bör det tydliggöras om denna punkt avser kontroll av dricksvattenanläggningarna eller tillsyn kring vattentäkterna. En regelbunden kontroll av dricksvattenanläggningarna finns idag enligt dricksvattenföreskriften. Någon annan systematisk och regelbunden tillsyn kring vattentäkterna görs inte förutom att provtagning av dricksvattnet genomförs.

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

3. I bilaga 1 – åtgärdsprogram för Bottenhavets vattendistrikt 2015-2021 konstateras det att behov finns av nya eller uppdaterade föreskrifter om vattenskyddsområden som är utformat i enlighet med Vattenlagen (1983:291) eller Vattenlag (1918:523) och att skyddet ofta behöver uppdateras i enlighet med nuvarande lagstiftning, Miljöbalken (1998:808). Det bör framgå att även om ett vattenskyddsområde är beslutat med miljöbalken så kan skyddet ändå inte vara tillräckligt och behov av uppdaterade föreskrifter kan vara aktuellt.

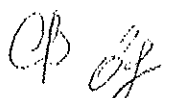
Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande Michael Horn 2015-03-09

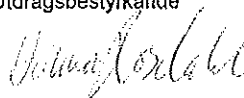
Sändlista

Eva Larsson, miljösamordnare, utvecklingsenheten Mora

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

Kommunstyrelsen

Samråd kring förslag till förvaltningsplan och åtgärdsprogram för Bottenhavets vattendistrikt.

Havs- och vattenmyndigheten ska besluta om ett åtgärdsprogram för havsmiljön för att uppnå god miljöstatus i Sveriges havsområden. Åtgärdsprogrammet kommer att rikta sig till myndigheter och kommuner och ska ange vilka åtgärder som kommer att behövas för att miljökvalitetsnormerna för havsmiljön ska kunna följas för att på sikt uppnå god miljöstatus. Remisshandlingarna består bl.a. av en förvaltningsplan och ett åtgärdsprogram.

Förvaltningsplanen innehåller en sammanfattande redogörelse för vattenförhållandena och beskriver också riktningen för kommande arbete i vattendistriktet. Åtgärdsprogrammet föreslår de åtgärder som behöver genomföras för att miljökvalitetsnormerna ska kunna följas.

Många vattendrag i kommunen har statusklassats och finns upptagna i databasen VISS (vatteninformationssystemet). Varje vattendrag har specifika miljökvalitetsnormer och åtgärdsarbete ska bedrivas på lokal nivå för att vattendragen ska nå nivåerna GES (god ekologisk status) respektive GKS (god kemisk standard).

Yttrande

Kommunen ska i den fysiska planeringen genom god översiktsplanering verka för att säkerställa ett långsiktigt skydd för dricksvatten genom att ange vattenskyddsområden och skyddsföreskrifter för dessa. Den kommunala planeringen som är omfattande har att bevisa vare sig det gäller översiktlig planering, VA-planer (vatten- och avlopp) eller andra exploateringsinriktade detaljplaner att förändringarna inte innebär att miljökvalitetsnormen för vattendrag/-en överskrids.

Stadsbyggnadsförvaltningen Mora Orsa

Håkan Persson
Planchef

Samråd inom vattenförvaltning i Bottenhavets vattendistrikt

Missiv

Vattenmyndigheten för Bottenhavets vattendistrikt, Länsstyrelsen Västernorrlands län, har upprättat förslag till Förvaltningsplan, förslag till Miljökvalitetsnormer och förslag till Åtgärdsprogram med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning för perioden 2015-2021 för Bottenhavets vattendistrikt.

Alla länder i Europa arbetar sedan år 2000 med en gemensam vattenpolitik, som styrs av Ramdirektivet för vatten. Direktivet har införts i svenskt lagstiftning via miljöbalken och vattenförvaltningsförordningen och innebär att det behövs en helhetssyn i arbetet med att bevara och förbättra situationen i sjöar, vattendrag, kust- och grundvatten. En viktig del är att alla berörda, såväl myndigheter, organisationer, företag och privatpersoner, är delaktiga i arbetet. Samrådet ska samla in behov och synpunkter från olika aktörer så beslut kan fattas utifrån ett så brett underlag som möjligt.

Samrådet pågår mellan den 1 november 2014 och den 30 april 2015. Handlingarna hålls tillgängliga hos länsstyrelser och kommuner inom distriktet samt på vattenmyndigheternas webbplats: www.vattenmyndigheterna.se. Tryckta handlingar distribueras enligt sändlista.

Under samrådsperioden genomförs andra samråd som berör Vattenmyndighetens arbete. Havs- och vattenmyndigheten samråder åtgärdsprogram inom havsmiljöförvaltning och inriktningsdokument för havsplanering (information hittar du på www.havochvatten.se/hmd-atgard och www.havochvatten.se/havsplanering). De länsstyrelser som har ansvar för att ta fram riskhanteringsplaner enligt översvämningsdirektivet samråder dessa under första halvåret 2015, se information på respektive länsstyrelses webbplats.

Samråd omfattar

Förslag till Förvaltningsplan för Bottenhavets vattendistrikt

Förvaltningsplanen ska enligt vattenförvaltningsförordningen¹ innehålla en sammanfattande redogörelse för vattenförhållandena och förvaltningen av kvaliteten på vattenmiljön i distriktet. Planen beskriver också riktningen för kommande arbete i vattendistriktet.

Förslag till Miljökvalitetsnormer för Bottenhavets vattendistrikt

Förslaget till miljökvalitetsnormer baseras på länsstyrelsernas bedömning av vattnens status samt en bedömning av möjligheterna att uppnå god status inom utsatt tid. Miljökvalitetsnormerna anger vilken kvalitet vattenförekomst ska ha vid en viss tidpunkt och utgör därmed utgångspunkten för de föreslagna åtgärderna i åtgärdsprogrammet. Tabeller med förslag på miljökvalitetsnormer för varje vattenförekomst trycks inte utan är endast tillgängliga på www.vattenmyndigheterna.se.

Förslag till Åtgärdsprogram för Bottenhavets vattendistrikt

Åtgärdsprogrammet ska föreslå de åtgärder som behöver genomföras för att miljökvalitetsnormerna ska kunna följas. En viktig målsättning är att det ska vara tydligt vem som behöver göra vad och var för att miljökvalitetsnormerna ska kunna följas på ett kostnadseffektivt sätt. Förslagen på styrmedel i åtgärdsprogrammet riktar sig till myndigheter och kommuner. I åtgärdsprogrammet beskrivs samhällsekonomiska konsekvenser av åtgärdsprogrammet. Till åtgärdsprogrammet finns också en tillhörande miljökonsekvensbeskrivning, som inte trycks utan endast är tillgänglig på www.vattenmyndigheterna.se.

Underlagsmaterial till samrådet

I Vatteninformationssystem Sverige (VISS) kan du hitta mycket av det underlag som Vattenmyndigheten använt för att ta fram förslagen till Förvaltningsplan, Miljökvalitetsnormer och Åtgärdsprogram. Det är viktigt att veta att detta underlag utvecklas och förbättras kontinuerligt. Det är alltid möjligt att lämna synpunkter på underlaget på vattenförekomstnivå direkt i VISS. På www.viss.lansstyrelsen.se finns instruktioner för hur du går till väga.

Samrådsmöten

Samrådsmöten kommer att ordnas på flera ställen i distriktet. I möjligaste mån kommer mötena att samordnas för de pågående samråden inom vattenförvaltning, havsmiljöförvaltning, havsplanering och länsstyrelsernas planer för riskhantering med avseende på översvämningar. På nationell nivå bjuds bland annat myndigheter, länsstyrelser och branschorganisationer in till samrådsmöten. På Vattenmyndigheternas webbplats, www.vattenmyndigheterna.se, kan du hitta detaljer kring varje möte.

¹ SFS 2004:660

Vattenförvaltning mellan 2009 och 2015

I denna del av förvaltningsplanen beskrivs hur arbetet har bedrivits under perioden 2009-2015. Såväl VFF som EU ställer krav på Sverige att dokumentera och rapportera vilket arbete som genomförts. I mångt och mycket har arbetet med vattenförvaltningen genomförts på samma sätt över hela landet. Därför är flera av texterna i kommande avsnitt samma i de fem olika vattendistrikten. Avsnitten inleds med det som är gemensamt och avslutas med det distriktsspecifika.

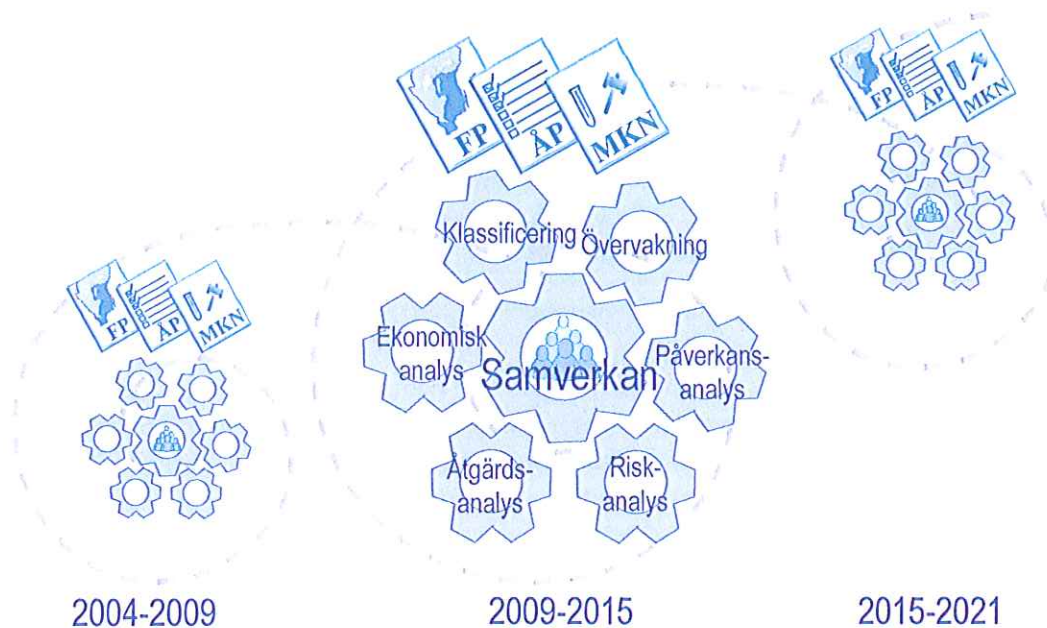
Syftet med avsnittet är dessutom att ge en sammanfattande bild av tillståndet i distriktets vatten, vilka miljö kvalitetsnormer* (MKN) som gäller, behovet av åtgärder, hur miljö tillståndet övervakas samt beskriva vilka som deltar och hur i vattenförvaltningsarbetet. Vilka åtgärder som behöver utföras av andra myndigheter, länsstyrelser och kommuner för att nå målet om god status beskrivs mer utförligt dokumentet Förslag till åtgärdsprogram. Är du intresserad av mer detaljerad information per åtgärdsområde hittar du det i bilaga I i förslag till åtgärdsprogram. Information om enskilda vattenförekomster hittar du i VISS.

Ständiga förbättringar

Vattenförvaltningen bedrivs enligt EU:s ramdirektiv för vatten som är tänkt att leda till att ländernas arbete samordnas och effektiviseras. Direktivet gör det möjligt att samma regler kan gälla för alla och att bedömningar görs på samma sätt för alla vatten inom EU. Ramdirektivet vilar på två grundpelare: att värna ett naturligt växt- och djurliv i vatten och att säkerställa tillgången på rent vatten för dricksvattenproduktion. Kort sagt: målsättningen är att Europas vatten ska ha god status för båda dessa ändamål.

Den europeiska modellen innebär att vattenresursen ska förvaltas i avrinningsområdet och vattendistrikt eftersom vatten inte rör sig efter lands-, läns- eller kommungränser utan inom naturliga gränser. Det gör att både påverkan och förbättringsåtgärder är allas gemensamma angelägenhet. Det, i sin tur, kräver samarbete över gränser och en helhetssyn på allt vatten, såväl grundvatten*, ytvatten* som kustvatten. För att nå bästa nytta ska miljö- och samhällsekonomiska aspekter vägas samman i förvaltningen. Ytterligare en hörnsten i ramdirektivet för vatten* är att det ska finnas en lokal förankring och att beslut fattas nära de berörda. Både kunskap om lokala förhållanden samt människors engagemang och samlade drivkraft ska tas tillvara. När beslutsfattare och lokal opinion har samma mål och drar åt samma håll uppnås störst effekt.

Vattenförvaltning är ett cykliskt arbete där ny kunskap och effekter av åtgärder bidrar till ständiga förbättringar. Arbetssättet ger också förutsättningar för att det finns beredskap för att anta nya utmaningar, exempelvis klimatförändringar eller förändrad samhällsstruktur. Därför uppdateras och revideras alla ingående delar vart sjätte år (figur A4).

Figur A4. Vattenförvaltningens cykliska arbete.

Vem gör vad i den svenska vattenförvaltningen?

Vattenförvaltning bedrivs i nära samarbete med många olika aktörer, eftersom ansvar och intresse för vattenfrågor finns i hela samhället.

Sverige är uppdelat i fem olika vattendistrikt baserat på de fem större havsbassängerna. Distriktens gränser följer avrinningsområden, vilket innebär att både län och kommuner kan tillhöra mer än ett distrikt. Tre av distrikten delar dessutom vatten med grannländer.

En länsstyrelse i varje vattendistrikt har uppdrag att vara vattenmyndighet med ansvar för förvaltningen av kvaliteten på vattenmiljön. För varje vattenmyndighet finns det en särskild vattendelegation med uppgift att besluta om MKN, åtgärdsprogram och förvaltningsplaner. Delegationen består av sakkunniga ledamöter, som utses av regeringen för bestämd tid. Ledamöterna sitter på personliga mandat utifrån deras expertis inom olika områden, och är således inte representanter för de organisationer de är anställda av. Landshövdingen vid den länsstyrelse som är vattenmyndighet är ordförande.

Ledamöterna i Bottenhavets vattendelegation i oktober 2014 är:

- Sten-Olov Altin, vikarierande Landshövding, ordförande
- Marie Berglund, råvaruchef
- Anders Lindh, pensionär
- Stig Högberg, lantbrukare
- Catharina Ekelund, enhetschef
- Sara Nylund, kommunalråd
- Lennart Lindeström, konsult
- Bertil Böhlin, politiker
- Veronica Lauritzen, tillförordnad länsråd
- Elisabet Andersson, ekolog

Vattenmyndigheterna samordnar arbetet

Vattenmyndigheterna har kanslier som bereder ärenden till vattendelegationen, samordnar distriktets länsstyrelser i framtagande av underlag samt samverkar med berörda på alla nivåer från lokal till internationell nivå. Alla länsstyrelser inom ett distrikt har i uppdrag att ta fram statusklassificeringar av vattnets tillstånd och olika typer av underlag till vattenmyndigheten. I praktiken bedrivs ett nära samarbete mellan län och vattenmyndigheter inom och mellan distrikt.

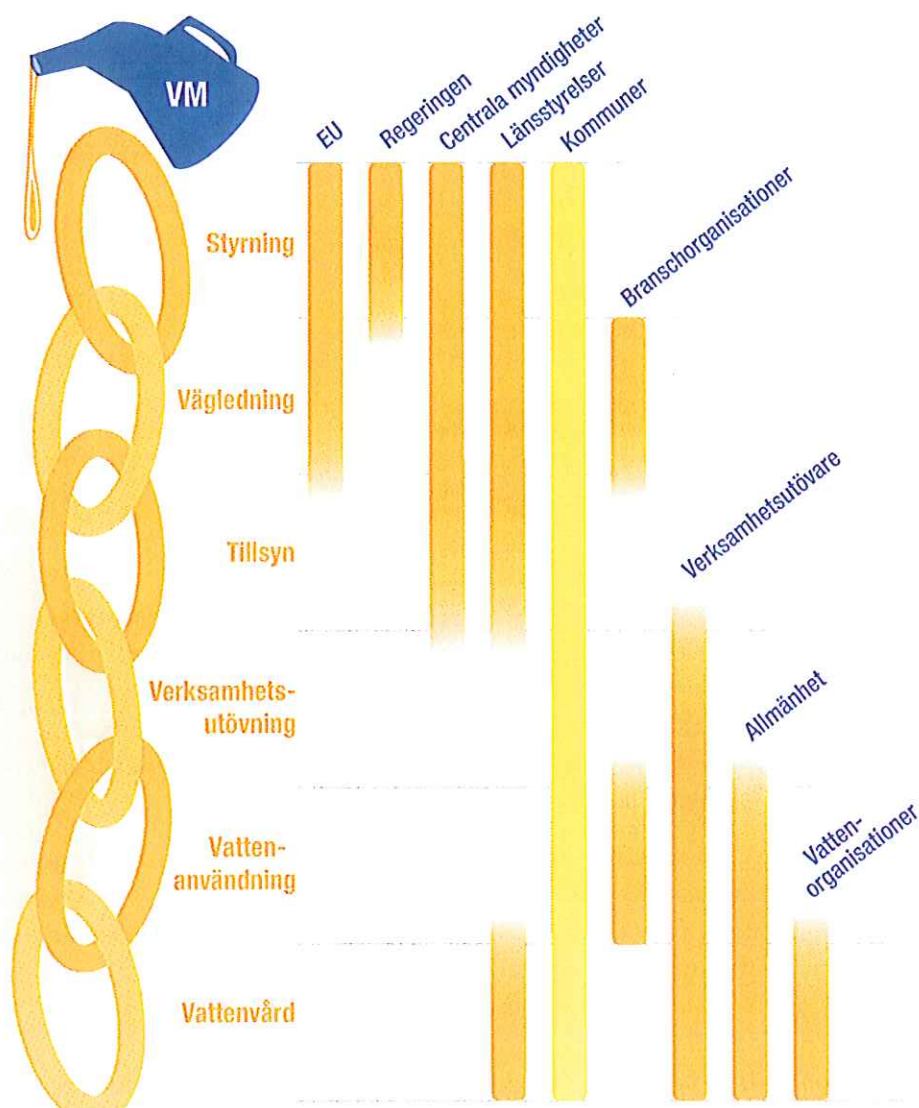
Sedan 2011 har HaV ett särskilt ansvar att vara pådrivande, stödjande och samlande i svensk havs-, vatten- och fiskeriförvaltning. HaV tar fram föreskrifter och handböcker som reglerar hur vattenförvaltningen ska genomföras när det gäller ytvatten medan SGU gör motsvarande för grundvatten. Andra myndigheter med betydelsefulla ansvarsområden som berör vattenförvaltning är Naturvårdsverket, Sveriges Meteorologiska och Hydrologiska Institut (SMHI), Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), Skogsstyrelsen, Jordbruksverket, Livsmedelsverket, Boverket och Energimyndigheten.

Länsstyrelserna är särskilt viktiga för vattenförvaltningen då de har ett brett regionalt ansvar med flera roller – både beredande, rådgivande och utförande. Vid bland annat tillsyn, prövning, planering, rådgivning, information, övervakning, kunskapsinsamling, dialog, ekonomiska bidrag bidrar länsstyrelserna till vattenförvaltningens måluppfyllelse.

Kommunerna har en nyckelroll

Sveriges kommuner har en nyckelroll i arbetet som genomförare av vattenförvaltningens åtgärdsprogram, men också som verksamhetsutövare. Vattenfrågorna finns inom många delar av den kommunala verksamheten, exempelvis översikts- och detaljplanering, exploatering, tillsyn, recipientkontroll, dricksvattenförsörjning, VA-frågor, information och medborgarkontakter.

Vattenråd och andra intresseorganisationer är också viktiga då de bidrar med lokal kunskap, informationsspridning och förankring.

Figur A6: Vattenförvaltning bygger på brett samarbete. Många aktörer är involverade och tar ansvar för olika delar av arbetet i sina uppdrag. Kommunerna har här en särställning, eftersom deras uppdrag spänner över samtliga delar i kedjan.

Betydande kopplingar mellan vattenförvaltning och andra EU-direktiv, miljö kvalitetsmålen, miljöbalken, plan och bygglagen, livsmedelslagen, kulturmiljölagen med flera regleringar kräver att arbetet har stor bredd. Därför är ett framgångsrikt genomförande av vattenförvaltning beroende av ytterligare aktörer. Det stora antalet aktörer som berörs på central, regional och lokal nivå är en av anledningarna till att samverkan är en central del i vattenförvaltningen (figur A6).

Vattenmyndigheten sammanställer och analyserar underlag, pekar på vad som behöver göras och samverkar på alla nivåer.

Vattenförvaltningens redskap

I varje förvaltningscykel analyseras och beskrivs tillståndet i vattenförekomsterna*. Till grund för beskrivningarna ligger bland annat data från övervakning och olika typer av analyser. Baserat på tillståndet i vattenmiljöerna och den påverkan som

vattnet utsätts för arbetas ett åtgärdsprogram fram i dialog med andra aktörer. För varje vattenförekomst föreslås vilket kvalitetskrav som ska gälla, det vill säga vilken miljökvalitetsnorm vattnet ska ha. I slutet av varje cykel fastställer vattendelegationen i distriktet åtgärdsprogram, förvaltningsplan och MKN, som blir utgångspunkt för arbetet under kommande cykel (figur A4).

Planerna och programmen kompletteras med information och dialog. I Sverige används VISS dels som nationell samlingsplats för information och omfattande kartmaterial, dels som beslutstöd och även som underlag vid samverkan.

Förvaltningsplan

En förvaltningsplan sammanfattar läget efter föregående förvaltningscykel och beskriver bakgrund och tillvägagångssätt för de revisioner som gjorts av miljökvalitetsnormer och åtgärdsprogram. Planen beskriver också riktningen för kommande arbete i respektive vattendistrikt. Beskrivningarna ska spegla helheten: tillstånd och användning, påverkan samt mål/kvalitetskrav, åtgärder och övervakning av våra vatten. Planen bidrar på så sätt med överblick och förståelse och kan användas som referens och planeringsunderlag i vattenförvaltningsarbetet av så väl myndigheter och kommuner som ideella organisationer. Planen rapporteras också till EU-kommissionen som en del i det europeiska arbetet med vattenförvaltning.

Miljökvalitetsnormer

En miljökvalitetsnorm är ett kvalitetskrav som tar sikte på tillståndet i miljön och vad människan bedöms kunna utsättas för utan att ta alltför stor skada. Normerna används alltså för att reglera den kvalitet på miljön som ska uppnås till en viss tidpunkt istället för att reglera utsläppsmängder från enskilda källor. Varje vattenförekomst får en miljökvalitetsnorm som anger vilken status den ska ha vid en viss tidpunkt. Om en miljökvalitetsnorm inte följs behövs en samlad bild för att kunna avgöra vilka källorna till påverkan är och hur påverkan från dessa kan minskas. Kommuner och myndigheter har vid planering, tillsyn och tillståndsgivning huvudansvaret för att normerna följs.

Åtgärdsprogram

Åtgärdsprogrammet visar vad som behöver göras för att miljökvalitetsnormerna ska kunna uppnås. Programmet riktar sig till myndigheter och kommuner, som i sin tur ska omsätta det i sina beslut eller verksamhet. Åtgärdsprogrammets syfte är att visa de mest kostnadseffektiva styrmedlen och åtgärderna men innehåller också en beskrivning av beskrivning av vilka åtgärder som behöver vidtas, av vem och när, vilka källor som orsakar problemen samt åtgärdernas bedömda effekter.

Åtgärdsprogrammet påverkar enskilda verksamhetsutövare och även allmänheten påverkas av de beslut som fattas till följd av åtgärdsprogrammet. Därför är det viktigt att programmet innehåller tydliga konsekvensbeskrivningar.

Det tar tid innan åtgärders effekt syns

De positiva exemplen på storskaliga miljöförbättringar är fortfarande ganska få och det krävs uthållighet i åtgärdsarbetet innan resultaten märks. Men det finns positiva exempel: införandet av kommunala avloppsreningsverk, det nationella kalkningsprogrammet och på senare år har omfattande åtgärder gjorts för att sanera förorenings-skadade områden. Att Sverige har en lång tradition när det gäller åtgärdsarbete för att förbättra miljön underlättar också det fortsatta arbetet.

De åtgärder som har börjat genomföras som en följd av vattenmyndigheternas åtgärdsprogram från 2009 har i de allra flesta fall inte hunnit ge annat än lokala effekter. Någon omedelbar storskalig miljöförbättring är inte heller att förvänta, särskilt då flera av åtgärderna först ska leda till förändringar i arbetssätt hos myndigheter och kommuner. Det finns även en inneboende tröghet i mark- och vattensystem som gör att det tar tid innan genomförda åtgärder får avsedd effekt på vattenstatus.

Miljögifter

Trots att många av de ämnen som vi benämner miljögifter inte längre släpps ut i tillnärmelsevis samma omfattning som förr om åren så dras vi fortfarande med konsekvenserna av dessa. De finns fortfarande kvar ute i miljön, i biota* och riskerar många gånger att drabba våra ekosystem eller hamna på vår tallrik. Det räcker alltså inte att bara stoppa fortsatta utsläpp utan det krävs också sanering av förorenade områden, men även om vi gör alla upptänkliga sådana så är risken hög att det tar mycket lång tid innan dessa ämnen försvinner ur näringsvävarna. Vi kan med andra ord inte förvänta oss snabba resultat i alla lägen hur gärna vi än vill. Därför krävs att vi förhindrar att nya otrevliga ämnen produceras och används så att de kommer ut i miljön.

För tillfället oroas vi över att havsörnarna efter Bottenhavets kust återigen uppvisat svag reproduktionstakt något som kan vara en effekt av miljögifter, men också en effekt av förändringar i näringsvävarna som gör att miljögiftshalterna i havsörnarnas föda ökat. Det görs undersökningar för att hitta förklaringar bakom detta, men det är många faktorer som måste analyseras och arbetet är av stor geografisk omfattning och mycket kostsamt.

Fysisk påverkan

Där man kan se en direkt effekt av genomfört åtgärdsarbete är i de vatten som man restaurerar för att återställa efter flottledsrensning eller där man åtgärdat vandringshinder i form av fellagda eller underdimensionerade vägtrummor. I Jämtlands län genomförs ett femårsprojekt med stöd från EU:s miljöfond, LIFE, projektet LIFE-triple. Projektet drivs i ett brett samarbete med mark- och skogsägare, LRF, Skogsstyrelsen, fiskevårdsområden, skogsbolag, Naturvårdsverket, Östersunds, Bergs och Bräcke kommuner, Jämtkraft AB, Trafikverket med flera.

Åtgärder som ska genomföras är bland andra restaurering i biflöden, borttagande av vandringshinder, reducering av slam- och närsaltstransporter, restaurering av lekgrund samt insatser för att stärka och öka bestånd av hotade arter som röding och flodpärlmussla.

I projekt RemiBar²¹ som delvis bedrivs i delar av Västerbottens län som ligger i vårt vattendistrikt är fokus på att åtgärda fellagda vägtrummor. När projektet är klart ska åtgärdade objekt öppna upp långa sträckor för vandring av fisk och andra vattenlevande växter och djur.

Försurning

Försurningsproblematiken har minskat i och med att nedfall av svavel- och kväveoxider gått ner, men fortfarande är en stor del av landets vatten i behov av åtgärder i form av kalkning för att motverka effekterna av de sura ämnena. Återhämtningen syns först på vattnens kemiska sammansättning. Den ekologiska återhämtningen är en långsammare process som kan underlättas genom biologiskt återställningsarbete som till exempel förbättring av fysisk miljö där viktiga arter kan föröka sig.

Inom skogsbruket har den ökade medvetenheten om hur dessa verksamheter inverkar på sjöar och vattendrag gjort att många projekt dragits igång för att öka kunskapen och utveckla vägledning om vad man kan göra för att minska påverkan vid olika skogsbruksåtgärder. På sikt kan detta ge bättre kvalitet i de flesta vattenmiljöer.

Övergödning

När det gäller kväve- och fosforbelastningen på svenska havsområden är det svårt att hitta några tydliga trender²². Den totala fosforbelastningen på svenska havsområden den senaste 20-årsperioden uppvisar ingen tydlig trend åt något håll medan kvävebelastningen uppvisar en svag trend till minskning i vissa områden. De omfattande åtgärder som genomförts de senaste decennierna för att minska jordbrukets och andra källors påverkan på sjöar, vattendrag och hav har inte slagit igenom storskaligt ännu. En orsak kan vara den inneboende trögheten i både mark och vattensystem där stora mängder näringsämnen finns upplagrade och kan påverka under lång tid.

För de större utsläppskällorna (IPPC-anläggningar) längs Bottenhavets kuststräcka har utsläppen av fosfor och kväve minskat med 30 respektive 359 ton under perioden 2007-2013. Det motsvarar en minskning med ca 20 respektive 15 procent. Ett gott exempel på lokalt initiativ till åtgärder är de insatser som tagits av vattenrådet och andra intresserade för att komma tillrätta med övergödningen i sjöarna Östersjön och Florsjön i Hälsingland. Många kommuner eller kommunala VA-bolag i distriktet har ökat intensiteten i sitt arbete med att öka anslutningsgraden av enskilda avlopp till det kommunala nätet. Detta kan ses som ett direkt eller indirekt resultat av ramdirektivet för vatten och åtgärdsprogrammet från 2009.

²¹ www.trafikverket.se/remibar/

²² Havsmiljöinstitutet 2014. Havet 2013/2014. Om miljötilståndet i svenska havsområden, ISBN 978-91-637-5737-2.

Sammanfattning av Åtgärdsprogram 2015-2021

Avsnittet ger en överblick av mål och konsekvenser av genomförandet av åtgärderna. Du som vill veta mer om hur styrmedel och åtgärder ska genomföras hänvisas till vattenmyndigheternas Förslag till åtgärdsprogram 2015-2012. Där finns detaljerade beskrivningar av samtliga åtgärder riktade mot myndigheter och kommuner, bakgrunden till varför de förslås, de fysiska åtgärder som behöver genomföras samt vilka förbättringsbehov de ska täcka.

Utgångspunkter för framtagande av åtgärder

Vattenmyndigheten föreslår, med utgångspunkt i sitt mandat att rikta åtgärderna till myndigheter och kommuner, att fastställa 80 åtgärder, vilka ska vara grunden så att de fysiska åtgärder som krävs för att nå miljökvalitetsnormerna genomförs.

Vattenmyndigheten konstaterar att det krävs ett omfattande och brett åtgärdsarbete för att uppnå miljö kvalitetsnormerna. Kopplingen mellan åtgärderna i åtgärdsprogrammet och de faktiska fysiska åtgärderna och deras effekt i vattenmiljön förstärks i Förslaget till åtgärdsprogram 2015-2021. För att tydliggöra kopplingen presenteras underlag per åtgärdsområde och per vattenförekomst med förslag på fysiska åtgärder. Åtgärdsområdena redovisas som bilagor till åtgärdsprogrammet medan information per enskild vattenförekomst återfinns i databasen VISS.⁸⁶ Åtgärdsområdena är geografiska områden avgränsade utifrån vattnets väg. I Bottenhavets vattendistrikt finns det gränsvattenområden i Jämtland och 49 åtgärdsområden. De förslag till åtgärder som behöver genomföras i dessa finns beskrivna i bilaga 1 till åtgärdsprogrammet som särskilda åtgärdsområdessamanställningar. Målsättningen är att visa på en tydlig koppling mellan miljö kvalitetsnormerna, statusklassificeringarna, påverkan, förbättringsbehov samt de åtgärder som behöver genomföras.

Föreslagna åtgärder

Nedan följer en sammanfattning av de åtgärder, per miljöproblem, som är riktade till myndigheter och kommuner.

Fysiska förändringar

I de vattenförekomster som lider av förändrade habitat till följd av fysisk påverkan föreslås framförallt åtgärder mot dammar, kraftverk, markavvattning, rensning och rätning av vattendrag samt felaktigt placerade vägtrummor. De åtgärder som riktar sig till myndigheter och kommuner är främst styrmedel i form av nya eller reviderade föreskrifter, vägledning samt tillsyn av pågående verksamheter. De fysiska åtgärder som anses vara mest kostnadseffektiva och därmed prioriterade är skapande av fiskväg eller utrivning av vandringshinder, ekologiskt funktionella kantzoner och restaurering av rensade eller rätade vattendrag.

Miljögifter

Miljögiftsproblematiken i distriktet beror på utsläpp från pågående verksamheter såsom industrier och reningsverk, gamla synder i form av förorenad mark samt diffusa utsläpp. De åtgärder som riktar sig till myndigheter och kommuner är främst styrmedel i form av nya eller reviderade föreskrifter och riktlinjer samt förbättrad tillsynsvägledning eller tillsyn av miljöfarliga verksamheter. De fysiska åtgärder som anses vara mest kostnadseffektiva och därmed prioriterade är utsläppsreduktion av miljögifter, efterbehandling av förorenade områden och odling utan bekämpningsmedel.

Försurning

Försurningsproblematiken är störst i de områden av vattendistriktet där markerna är fattiga på buffrande ämnen, samt där nedfallet från försurande ämnen är stor. När det gäller markens surhetstillstånd är problemen störst där skogens tillväxt är hög och skogsbruket intensivt. I det senare fallet är det främst uttaget av biomassa, bland annat GROT, som kan vara ett problem. För ytvattens del kan ett ökat nitratläckage kopplat till slutavverkningar leda till ökad försurning under 5-10 år efter skörd. Det försurande nedfallet härstammar till stor del från internationella källor

⁸⁶ viss.lansstyrelsen.se

där andelen från internationell fartygstrafik ökat. Längs med Norrlandskusten utgör sulfidhaltiga jordar ett försurningsproblem då grundvattenytan sänks, till exempel vid dikning eller brukning av marken. Internationellt arbete för att minska luftutsläpp av försurande ämnen är fortfarande den viktigaste åtgärden för att minska vattenförsurning, inte minst gäller det utsläpp från fartygstrafik. En annan möjlig åtgärd är etablering av vegetationsklädda skyddszoner mot vattendrag för att reducera nitratläckaget från slutavverkade bestånd. Potentialen för denna åtgärd har dock ännu inte utretts närmare av vattenmyndigheterna. Samtidigt måste kalkningen av sjöar och vattendrag fortsätta tills marker och vatten återhämtat sig efter minskat nedfall av försurande ämnen. Åtgärder för att minska försurningspåverkan från sulfidhaltiga jordar behöver utredas i varje enskilt fall.

Otillräckligt dricksvattenskydd

Många dricksvattentäkter i Sverige har ett otillräckligt skydd. Vattentäkter som saknar vattenskyddsområde eller har ett sådant där föreskrifterna eller skyddsområdets avgränsningar behöver revideras anses ha ett otillräckligt skydd. Åtgärder gällande inrättande och tillsyn av vattenskyddsområde riktas främst till kommunerna som ansvarar för produktionen av dricksvatten, men även till länsstyrelsen och Havs- och vattenmyndigheten som ansvarar för tillsynsvägledning. Andra åtgärder som föreslås är framtagande av regionala vattenförsörjningsplaner, vars övergripande syfte är att trygga en långsiktig dricksvattenförsörjning. Åtgärder riktas till länsstyrelsen, Boverket och kommunerna.

Risken för olyckor med utsläpp av drivmedel eller kemiska produkter som transporteras på väg, järnväg och farled utgör ett allvarligt hot mot dricksvattenförekomsterna* och därför riktas specifika åtgärder mot Trafikverket, Kustbevakningen och MSB. Åtgärder riktas mot Trafikverket och kommuner för att åtgärda vägsträckor där vägsaltning leder till förhöjda halter av klorid.

Övergödning

Vad gäller övergödning föreslås åtgärder mot framförallt jordbruk, avloppsreningsverk och enskilda avlopp. De åtgärder som riktar sig till myndigheter och kommuner är främst styrmedel i form av nya eller reviderade föreskrifter. I Bottenhavets vattendistrikt har diffus påverkan från jordbruk, reningsverk och enskilda avlopp visat sig ha stor betydande påverkan. De fysiska åtgärder som anses vara mest kostnadseffektiva och därmed prioriterade är strukturkalkning, skyddszoner, tvåstegsdiken, åtgärdande av enskilda avlopp till normal eller hög skyddsnivå och ökad rening vid avloppsreningsverk.

Främmande arter

Främmande arter bedöms inte vara ett så omfattande problem i distriktet, men i de vattenförekomster där de bedöms utgöra en betydande påverkanskälla föreslås utfiskning och reducering av vattenväxter genom täckning eller skörd som de mest kostnadseffektiva fysiska åtgärder. De åtgärder som riktar sig till myndigheter och kommuner är främst styrmedel i form av framtagande av finansiellt bidrag, förbättrad användning av befintliga föreskrifter och informationsinsatser.

Konsekvensanalys

I den samhällsekonomiska konsekvensanalysen redogörs för konsekvenserna av åtgärdsprogrammet. Först beskrivs konsekvenserna uppdelat på miljöproblem och senare summeras konsekvenserna för hela åtgärdsprogrammet. Analysen innehåller även förslag på lämpliga styrmedel och utformning av dessa, i de fall som åtgärden som riktats till myndighet eller kommun inte specificerat detta. I analysen beskrivs exempelvis om det behövs en ny miljöskatt, ny föreskrift eller om ytterligare tillsyn räcker för att följa miljö kvalitetsnormerna. Konsekvenser i form av miljöeffekter och kostnader för olika aktörer förtydligas för respektive styrmedel. Även samhällets nytta av att genomföra åtgärderna åskådliggörs.

Finansiering av åtgärder

Utgångspunkten vid framtagandet av åtgärdsprogrammet har varit att visa på vilka åtgärder och kostnader som krävs för att MKN ska följas.

Finansiering av åtgärder skall i första hand ske genom PPP* och det är upp till ansvarig myndighet att se till att förorenaren betalar sina miljökostnader. Vattenmyndighetens uppdrag är inte att finansiera åtgärder eller vara åtgärdsgenomförare. I de fall förorenare saknas är det upp till medlemslandet att finansiera åtgärder, vilket innebär att ansvaret återigen hamnar på ansvarig myndighet. Det är upp till dessa myndigheter att åberopa krav enligt EU:s gemenskapslagstiftning som skäl till ökad tilldelning av offentliga medel.

Principen att förorenaren betalar

Beräkningar av kostnadseffektivitet är ett sätt att prioritera åtgärder som innebär att den åtgärd/åtgärder som till lägst kostnad uppnår målet (miljö kvalitetsnormen) ska användas. Ett alternativt sätt att prioritera åtgärder är att alla påverkare ska minska sin belastning proportionerligt utifrån sin miljöpåverkan. Detta leder dock till stora samhällsekonomiska förluster eftersom vissa påverkanskällor har stora kostnader för att minska sin miljöpåverkan. Ramdirektivet för vatten föreskriver av den anledningen att kostnadseffektivitet ska användas som prioriteringsgrund. För att undvika orättvisa fördelningseffekter, exempelvis att en påverkare bär en oproportionerlig stor del av kostnaderna, är valet av styrmedel av största vikt. Staten kan även med hjälp av skatter och transfereringer minska effekterna av orättvisa åtgärdsbördor.

Principen om att förorenaren betalar innebär att förorenare ska stå för kostnader för verksamhetens miljöpåverkan. Det brukar vanligtvis röra sig om kostnader för reningsutrustning och sanering. I en strikt tolkning av principen ska förorenaren ersätta för de samhällsekonomiska kostnader som uppstår i form av miljöförstörelse också tas med i beräkningen, exempelvis påverkan på nedströms vattenutnyttjande. En så strikt tolkning tillämpas dock inte i Sverige. Principen används mer som en fördelningsprincip för uppkomna kostnader för miljöskydd, snarare än att försöka utnyttja våra gemensamma resurser på ett effektivare sätt.

Prispolitik

I ramdirektivet beskrivs att varje medlemsland ska driva en prispolitik mot vattenmiljöpåverkan så att de gemensamma resurserna utnyttjas på ett så effektivt sätt som möjligt. Sverige gjorde 2010 en utredning, Prissatt vatten, som på ett övergripande plan gav förslag på styrmedel som kan införas för att styra mot ett mer optimalt resursutnyttjande enligt målsättningarna i ramdirektivet. I efterspelet av vattenprisutredningen har fokus lagts på definitionen av vattentjänster och vilka verksamheter som ska omfattas av detta begrepp enligt ramdirektivets definition, se rubrik nedan. Prispolitik ska dock omfatta alla vattenanvändare och inte bara de definierade vattentjänsterna. Att öka alla vattenanvändares kostnader för miljöpåverkan genom styrmedel bidrar till bättre vattenkvalitet och ökar samhällsnyttan. Förslagen angående vattenanvändare i utredningen är i stora drag fortfarande aktuella och behöver införas.

Kostnadstäckning för miljö- och resurskostnader

I ramdirektivet för vatten introducerades ett nytt begrepp i europeisk lagstiftning som kallas kostnadstäckning av miljö- och resurskostnader. Detta innebär att förorenaren ska ersätta den miljöskada i naturen som ett utsläpp ger upphov till. Därutöver ska förorenaren även betala för mellanskillnaden om det skulle finnas en alternativ användning av vattenresursen som förorenarens utsläpp omöjliggör.

Ett exempel på full kostnadstäckning för ett vattenkraftverk skulle kunna vara att kraftägaren betalar dels för de laxar och öringar som inte kan vandra uppåt i vattendraget förbi dammen, samt för den förlorade bottenfaunan på grund av utebliven tappning. Utöver det ska även kraftverket ersätta samhället för den eventuella förlusten som uppstår för turistnäringen, om den bedöms vara mer lönsam än elproduktionen från kraftverket. Förorenaren får tillgodoräkna sig alla miljöskatter och kostnader för skyddsåtgärder som den redan idag betalar. Den svenska industrin uppskattas betala 12,5 miljarder kronor i miljöskyddskostnader*, 29 procent, motsvarande 3 625 miljoner kronor, räknas till vattenområdet⁸⁷.

EU-domstolen fastslog i september 2014 att det är upp till varje medlemsland att avgöra vilka vattenanvändare som behöver bära kostnaderna för sitt resursutnyttjande. Medlemslandet ska reglera det i åtgärdsprogram eller med andra beslut om miljöskatter, lagstiftning och övriga verktyg (prispolitik).

Vattentjänsternas miljökostnader

I Sveriges tillämpning av ramdirektivet för vatten har endast en påverkanskälla definierats som vattentjänst, nämligen vatten och avloppssektorn (VA-sektorn). De enskilda avloppen omfattas inte, utan endast kommunal avlopp- och vattendistribution. Detta innebär att Sverige måste redovisa VA-sektorns miljö- och resurskostnader*.

Omkring 86 procent av Sveriges befolkning är anslutna till ett kommunalt spillvattenförande ledningsnät⁸⁸. Enligt lagen om allmänna vattentjänster ska inga vinster tas ut av konsumenterna, utan självkostnadsprincipen ska gälla (tabell B16).

⁸⁷ SCB MI23SM1301 Miljöskyddskostnader i industrin 2012.

⁸⁸ SCB Vattendistriktens ekonomiska strukturer och miljöpåverkan 1995-2011.

Tabell B16. VA sektorns finansiella kostnadstäckning i Sverige 2012⁸⁹

	Nettoomsättning (miljoner kronor)	Finansiell kostnadstäckning
Dricksvatten inklusive ledningsnät	4 651	100 % enligt lagen om allmänna vattentjänster
Avlopp, inklusive ledningsnät	3 907	100 % enligt lagen om allmänna vattentjänster

Det finns en del metodologiska problem med att uppskatta VA-sektorns miljö- och resurskostnader. Detta gäller i synnerhet resurskostnaderna som är svåra att skilja från miljökostnaderna och även till stor del varierar på resursanvändningen i den enskilda vattenförekomsten. I ramdirektivet för vatten kopplas resurskostnadsbegreppet framför allt till kvantitetsproblem, med avseende på vattenuttag. Nedanstående analys utgår således utifrån antagandet att tillgången till vatten är god i Sverige och det finns ingen rivalitet om kvantiteten på vatten. Tillgången till vatten av god kvalitet är dock en bristvara även i Sverige. Exempelvis påverkar reningsverkens utsläpp av näringsämnen möjligheterna för turism och rekreation. Även utsläppen av miljögifter påverkar människors hälsa och biologisk mångfald. Nedan kopplas alla dessa kostnader till de så kallade miljökostnaderna, enligt ramdirektivets definition.

Naturvårdsverkets monetära schablonvärde för kväve och fosforutsläpp kan användas som en mycket grov uppskattning av miljökostnaderna. Det monetära schablonvärdet för ett minskat kilo tillfört kväve uppgår till 31 kr och motsvarande siffra för fosfor är 1 023 kr. Utsläppen från Sveriges större avloppsreningsverk uppgick 2010 till 267 000 kg fosfor,⁹⁰ vilket skulle ge en kostnad på 273 miljoner kronor. Kväveutsläppen uppgår till 17 419 000 kg,⁹¹ vilket ger en uppskattning till 540 miljoner kronor i ytterligare miljökostnad.

Att göra en uppskattning av miljökostnader för utsläpp av miljögifter och läkemedel kan också vara möjligt, men har inte presenterats här på grund av osäkerheter. Detta värde kan enligt vissa beräkningar vida överskrida miljökostnaderna för kväve och fosfor.

En miljöskyddskostnad för VA-sektorn som helhet kan inte definieras utifrån SCB:s data. En förenkling är att anta att hela förädlingsvärdet av avloppsrening (Svensk näringslivsindelning 2007 kod 37) kan räknas som en miljöskyddskostnad. Förädlingsvärdet uppgår till 1 754 miljoner kronor (tabell B17).⁹²

Tabell B17. Uppskattning av kostnadstäckning för miljökostnader

	Miljökostnad (miljoner kronor)	Miljöskydds- kostnader (miljoner kronor)	Kostnadstäckning av miljökostnader*
Avlopp, inklusive ledningsnät	Mer än 800	Mindre än 1 754	Osäkert

*enligt Ramdirektivet för vatten

89, 91 SCB statistikdatabas

90, 90 SCB

Sammanvägda konsekvenser av åtgärdsprogrammet

Detta kapitel är en sammanfattning av de konsekvenser som beskrivs mer ingående i kapitlet Samhällsekonomisk konsekvensanalys. I följande kapitel tas frågan om vad god status är värt upp och några exempel på hur det kan värderas visas. Konsekvenser redovisas kortfattat per påverkanskälla och till sist diskuteras fördelningseffekterna, det vill säga vilka samhällssektorer som sannolikt kommer att få stå för kostnaderna för genomförandet av åtgärdsprogrammet.

Vad är god status värt?

Styrmedlen i åtgärdsprogrammet syftar till att nå god status i våra vatten. För vattenförvaltningen är nyttan med åtgärderna just att nå god status men värdet av att nå målet kan beskrivas på många olika sätt och i olika termer.

Att investera i åtgärder som förbättrar vattenkvaliteten skapar inte bara miljövinster utan även annan samhällsnytta. Till exempel kan sanering av förorenad mark, förutom bättre vattenkvalitet, även innebära att bostäder kan byggas på marken eller att den kan användas som friluftsområde. Att återställa en övergödd havsvik hjälper fiskebestånden att återhämta sig vilket i sin tur kan locka fisketurister. Från vattenecosystem kommer tjänster som dricksvatten, resurser för livsmedelsproduktion och industri. Vattenmiljöer har även stora värden för turism, kultur och rekreation samt som livsmiljö för många organismer. Om våra vatten når god status innebär det samtidigt att fler värden skapas.

Dricksvatten är vårt viktigaste livsmedel och vi förväntar oss att det är fritt från kemikalier och andra föroreningar. Över 4 miljoner människor får sitt vatten från vattentäkter med delvis föråldrat och omodernt skydd. Det innebär att skulle en större olycka inträffa som skadade vattentäkterna drabbas en stor del av den svenska befolkningen¹⁴³. Om dricksvattnet förorenas, som vi såg exempel på i Östersund för några år sedan, kan det bli väldigt dyrt för kommunerna och få stora samhällsekonomiska konsekvenser.

I Östersund blev nästan hälften av kommuninvånarna, cirka 27 000 personer, hösten 2010 magsjuka av att parasiten *Cryptosporidium* kommit in i dricksvattnet. Först efter tre månader kunde vattnet förklaras hälsomässigt rent. Totalförsvarets forskningsinstitut, FOI, uppskattar i en rapport att utbrottet innebar 219,5 miljoner i samhällskostnader för Östersunds kommun, 1,7 miljoner i extrakostnader i drift för Vatten Östersund, 4,5 miljoner investering i UV-anläggning för att få bort parasiterna, 15,6 miljoner i merkostnader för restaurangbranschen i kommunen och ”totalt miljoner” i inkomstbortfall från minskad gräns- och turisthandel¹⁴⁴. Med tanke på att utbrottet i Östersund inte är det enda fallet så får vi tyvärr konstatera att Sverige inte har så god vattenkvalitet som många kanske tror. Förebyggande åtgärder som exempelvis vattenskyddsområden, övervakning och planering för dricksvattentäkter är inte alltid tillräckliga men är investeringar som behövs. Ytterligare styrmedelsåtgärder kring dricksvatten föreslås i åtgärdsprogrammet och visas i kapitlet Åtgärder mot betydande påverkan per miljöproblem.

143 SCB, Vattendistriktens ekonomiska strukturer och miljöpåverkan 2007-2012, 2013

144 Lindberg, A. Lusua, J. Nevhage, B. ”Cryptosporidium i Östersund vintern 2010/2011” Användarrapport, Totalförsvarets forskningsinstitut och Livsmedelsverket, 2011

I en studie gjord av Chalmers tekniska högskola värderas Mälaren som vattensystem till 2 miljarder kronor per år för det sociotekniska dricksvattensystemet. Mälaren försörjer ca 1,5 miljoner människor med dricksvatten¹⁴⁵.

Algblomningar i exempelvis Östersjön eller Mälaren är ett tydligt exempel på effekter av övergödning som påverkar människors vardag. I den värdeöverföringsstudie som genomfördes av Enveco AB på uppdrag av vattenmyndigheterna är övergödningsproblematiken i fokus. Betalningsviljan för att uppnå god status inom ett åtgärdsområde varierar stort över landet. Den aggregerade betalningsviljan för att nå god status varierar från ca 1500 kronor per år i Norra Hälsinglands kust- och utsjövattens åtgärdsområde till 112 miljoner kronor per år i Sydvästra Skånes åtgärdsområde. Den stora variationen beror i allra högsta grad på skillnaden i antalet hushåll i respektive område men också på utgångsläget för området i fråga, det vill säga vilken status området har i dagsläget¹⁴⁶.

Baltic STERN uppskattar den aggregerade betalningsviljan för att förbättra (minska) övergödningspåverkan genom att följa HELCOM Baltic Sea Action Plan (BSAP) till 4 miljarder euro årligen¹⁴⁷.

Badplatser vid Mälaren har ett uppskattat värde på 3 miljarder kronor per år, ett värde som uppskattningsvis skulle minska med upp till 0,5 miljarder kronor om vattenkvaliteten var dålig¹⁴⁸.

Fysisk påverkan relaterad till vattenkraftsproduktion har värderats i en rapport från Naturvårdsverket¹⁴⁹. I studien har miljöattribut som fisk, fågel, bottenlevande djur samt erosion och växtlighet värderats. Den totala årliga betalningsviljan för enskilda attribut har skattats till 900-1200 kr per hushåll. Den högsta betalningsviljan för ett enskilt attribut finns för erosion och växtlighet på ca 1200 kr per hushåll och år. Betalningsviljan för en kombination av de olika attributen skattades till maximalt 1700 kronor per hushåll.

Ett annat sätt att uttrycka betalningsviljan av minskad miljöpåverkan vid vattenkraftproduktion är genom prisförändringar i elpriset per kWh. Detta används i en avhandling från Luleå Tekniska Universitet. Betalningsviljan för att bevara hela fiskbeståndet var då 1,76 öre per kWh och för halverad inverkan av erosion 1.41 öre per kWh¹⁵⁰.

En annan studie relaterad till fysisk påverkan i vatten värderar ett ökat antal vilda laxar i Vindelälven, vilket också kan tolkas som en värdering av minskad negativ påverkan av kontinuitetsförändringar som exempelvis vandringshinder. Medelbetalningsviljan för att öka antalet vilda laxar som leker från 3000 till 4000 per år skatta-

145 Morrison, Greg "Mälarens värde – en förstudie av det potentiella värdet av Mälarens ekosystemtjänster och sociotekniska systemtjänster, samt dess värde för människans välbefinnande" 2011, Chalmers tekniska högskola

146 Hasselström L. m.fl. "Värdet av vattenkvalitetsförbättringar i Sverige – en studie baserad på värdeöverföring" Enveco AB 2013

147 Ahtiainen, H. Benefits of meeting the Baltic Sea nutrient reduction targets – combining ecological modelling and contingent valuation in the nine littoral states. 2012

149 Kataria, M. "Miljöförbättrande åtgärder för vattenmiljöer i påverkade av vattenkraft – en studie om svenska hushållens preferenser och betalningsvilja" 2006, Naturvårdsverket Rapport 5656

150 Sundqvist, T. "Quantifying non-residential preferences over the environmental impacts of hydropower in Sweden: A choice experiment approach. In power generation choice in the presence of environmental Externalities. Doktorsavhandling, 2002:26, Luleå tekniska universitet

des till mellan 43 och 51 kronor per person¹⁵¹.

Nästan dagligen kommer rapporter om hur främmande ämnen påverkar vår hälsa och de studier som gjorts för miljögiftsproblematiken har ofta människors hälsa i fokus. En studie genomförd av Kemikalieinspektionen 2012 bygger på sambandet mellan ökad risk för benskörhet och frakturer och intag av kadmium via mat. Den samhällsekonomiska kostnaden för frakturer som orsakas av kadmium i mat beräknas här till 4 miljarder kronor per år i Sverige. Av störst relevans för den ekonomiska betydelsen av kadmium i svenska vatten är förstås intaget via fisk och skaldjur. Jämfört med samtliga livsmedelskategorier som ingick i studien är dock kadmiumintaget via fisk och skaldjur det minsta, ca 2 procent. Under ett antagande att även 2 procent av den totala skadestkostnaden kommer från intag av fisk och skaldjur blir den totala skadestkostnaden för kadmiumintag via fisk och skaldjur 80 miljoner kronor¹⁵².

Fler exempel på studier av värdet av vatten finns listade i rapporten från ENVECO Värdet av vattenkvalitetsförbättringar i Sverige – en studie baserad på värdeöverföring.

Konsekvenser per påverkanskälla

Nedan följer en sammanfattning av kapitlet Samhällsekonomisk konsekvensanalys uppdelat på de källor som påverkar vattnet.

Enskilda avlopp

Enskilda avlopp är främst en påverkanskälla till miljöproblemet övergödning. Nuvarande åtgärdstakt är inte tillräcklig för att nå miljökvalitetsnormerna för vatten och antalet små avlopp som behöver åtgärdas ökar för varje år. I åtgärdsprogrammet föreslås styrmedelsåtgärder i form av ökad tillsyn och prövning för länsstyrelser och kommuner, krav på hög skyddsnivå för enskilda avlopp och utveckling av styrmedel för att öka motivationen för fastighetsägare att åtgärda sina avlopp. Ett grundläggande problem till varför åtgärdstakten är låg är att det idag saknas motiv för fastighetsägare att åtgärda sina avlopp. Styrmedel som kan skapa motivation till detta är en miljöskatt med möjlighet till skattebefrielse eller ett avgiftssystem med utsläppsschabloner.

Kostnaderna för styrmedel kopplade till enskilda avlopp och övergödning beräknas till 3 miljarder kronor totalt. Fysiska åtgärder för enskilda avlopp beräknas till 1,5 miljarder kronor totalt.

Avloppsreningsverk och ledningsnät

Avloppsreningsverk och ledningsnät är påverkanskällor till miljöproblemen övergödning och miljögifter. För att uppfylla kraven i avloppsvattendirektivet har flera avloppsreningsverk minskat sina kväveutsläpp. Andelen kväve som renats har under perioden 2000-2012 ökat från 54 till 59 procent. Reningsgraden för fosfor är idag 95 procent i genomsnitt. Fosforutsläppen har minskat under ett antal år, främst på grund av mindre mängd inkommande fosfor till verken. Många miljögifter har sedan

151 Håkansson, C. "Cost and benefits of improving wild salmon passage in a regulated river" *Journal of Environmental Planning and Management*, vol. 52, issue 3, s.345-363

152 Kemikalieinspektionen, 2012 "Samhällsekonomisk kostnad för frakturer orsakade av kadmiumintag via maten", PM 12/12, Kemikalieinspektionen

70-talet visat en nedåtgående trend i avloppsvattnet. Nya potentiellt skadliga kemikalier som till exempel läkemedelsrester tillkommer dock kontinuerligt. I åtgärdsprogrammet föreslås styrmedelsåtgärder i form av tillsyn med krav på ökad rening och införande av ett handelssystem med fosforcertifikat eller generell föreskrift med dispens efter avtal enligt Naturvårdsverkets regeringsuppdrag rörande styrmedel för avloppsreningsverk.

Kostnader för styrmedel kopplade till övergödning och avloppsreningsverk och ledningsnät ligger på ca 140 miljoner kronor totalt. Kostnaden för fysiska åtgärder beräknas till 347 miljoner kronor. Dessa åtgärder minskar även påverkan från miljögifter i samband med avloppsreningsverk och därför redovisas inte kostnaderna för miljögifter separat i detta fall.

För miljögifter kopplat till avloppsreningsverk (huvudsakligen) är de administrativa kostnaderna estimerade till totalt 14 miljoner kronor. Kostnader för fysiska åtgärder uppgår till 22 miljoner kronor per år.

För miljögifter kopplat till avloppsreningsverk (huvudsakligen) är de administrativa kostnaderna estimerade till totalt 13 977 500 kr. Kostnader för fysiska åtgärder uppgår till 22 068 910 kr/år.

Dagvatten

Dagvatten är en påverkanskälla för framförallt miljögifter men även övergödning. Dagvatten bidrar framförallt med tillförsel av metaller, polyaromatiska kolväten och näringsämnen. Styrmedelsåtgärder som föreslås i åtgärdsprogrammet är vatten- och avloppsplaner, tillsynsvägledning och ökad tillsyn samt förtydligande av lagstiftning angående dagvatten.

Kostnader kopplade till styrmedel för miljögifter i dagvatten är kostnader för kommunala VA-planer, ny föreskrift hos Naturvårdsverket och tillsynsvägledning och uppgår till 291 miljoner kronor. Den totala åtgärdskostnaden för samtliga fysiska dagvattenåtgärder riktade mot ytvatten i samtliga distrikt är 82 miljoner kronor. För dagvattenåtgärder till skydd mot grundvattenföroreningar är den totala kostnaden för grundvattenåtgärder i samtliga distrikt 3 miljoner kronor.

Administrativa kostnader för dagvattenåtgärder kopplade till övergödning beräknas till 3 miljoner kronor medan kostnaden för fysiska åtgärder för detta beräknas till 87 miljoner kronor.

Jordbruk

Jordbruk är en påverkanskälla till miljöproblemen övergödning och miljögifter. Jordbrukets påverkan på sjöar och vattendrag berör områdena kontinuitet, morfologi och hydrologi inom miljöproblemet fysiska förändringar, där morfologi och hydrologi är de mest omfattande. Växtnäringsfrågorna är komplexa eftersom det ofta rör sig om diffusa utsläpp samt att förutsättningarna mellan olika regioner och gårdar varierar till exempel vad gäller jordart, klimat och produktionsinriktning. Växtskyddsmedel förekommer i halter över gränsvärdena i ett antal vattenförekomster och jordbruket pekas ut som en betydande källa. De styrmedelsåtgärder som föreslås i åtgärdsprogrammet handlar om åtgärder för ekologiskt funktionella kantzoner samt föreskrifter från Jordbruksverket rörande jordbruksåtgärder som exempelvis strukturkalkning

BOTTENHAVET

och skyddszoner, vidare föreslås tillsyn, utökad rådgivning och egenkontroll.

Kostnader för styrmedel kopplade till jordbruket och övergödning beräknas till 518 miljoner kronor totalt. Kostnaden för fysiska åtgärder beräknas till 2 miljarder kronor totalt.

Administrativa kostnader som tillkommer för minskad spridning av växtskyddsmedel är kostnader för utökad rådgivning på 11 miljoner kronor per år och kostnader för tillsynsvägledning 400 000 kronor per år. Dessutom tillkommer engångskostnader för föreskrift på 1 miljon kronor. Fysiska kostnader som tillkommer är ersättning för odling utan bekämpningsmedel, 50 533 hektar är här identifierade som möjliga. Ersättning enligt 1450 kr per hektar ger en kostnad på ca 73 miljoner kronor per år för odling utan bekämpningsmedel.

Administrativa kostnader som tillkommer för utveckling av utformning för bidrag till ekologiskt funktionella kantzoner är på 1 en miljon kronor. Dessutom tillkommer löpande administrativa kostnader av stödet som beräknas uppgå till 370 000 kronor årligen. Införandet av ekologiskt funktionella kantzoner har även beröring på miljöproblemen övergödning och miljögifter.

De fysiska kostnaderna för att införa ekologiskt funktionella kantzoner uppskattas till 164 miljoner kronor per år.

Skogsbruket

Skogsbruket är en påverkanskälla för försurning, övergödning och miljögifter samt fysisk påverkan. Skogsbrukets försurningspåverkan förväntas öka eftersom uttaget av grenar och toppar (GROT) ökar på grund av ökad efterfrågan på biobränslen. Läckage av näringsämnen och miljögifter (till exempel kvicksilver) i samband med markberedning och avverkning behöver minska. I åtgärdsprogrammet föreslås styrmedel som tekniska riktlinjer för markanvändningen exempelvis vid skogsdikning, vägledning för minskat läckage samt rådgivning.

Kostnader för styrmedel kopplade till försurning uppskattas till 1 miljon kronor. Kostnaden för fysiska åtgärder i form av askåterförings beräknas till 21 miljoner kr totalt.

Ekologiskt funktionella kantzoner kan även införas i skogsbruket, se diskussion under rubriken jordbruk.

Sulfidjordar

Sulfidjordar är en påverkanskälla till miljöproblemet försurning. Idag finns inget heltäckande underlag för var sura sulfat-/sulfidjordar finns belägna men de har en försurande effekt vid utdikning och annan påverkan på dessa marker. I åtgärdsprogrammet föreslås styrmedelsåtgärder i form av tekniska riktlinjer och rådgivning för markanvändning.

Kostnader för styrmedel kopplat till försurning uppgår till 1 miljon kronor.

Industrin

Industrin är en påverkanskälla till miljöproblemen miljögifter och övergödning. Utvecklingen för olika branscher i industrin varierar. EU:s övergripande industriutsläppdirektiv (IED) kan bland annat leda till skärpta krav rörande efterlevnads-

kontroll och implementering av bästa möjliga teknik. I åtgärdsprogrammet föreslås styrmedel i form av föreskrifter och tillsynsvägledning för att minska utsläppen (till exempel ökade krav på rening) samt prövning och tillsyn av miljöfarlig verksamhet och vattenverksamheter.

Kostnader för styrmedel kopplade till övergödning orsakad av industrin beräknas till 12 miljoner kronor.

Vattenkraftsproduktion

Vattenkraftsproduktion är en påverkanskälla inom miljöproblemet förändrade habitat genom fysisk förändring. Merparten av de vattenkraftverk och dammar som finns i landet utgör vandringshinder för fisk och annan fauna. Uppskattningsvis finns behov att skapa vandringsvägar vid ca 70 procent av dessa anläggningar. Vattenkraften har även en omfattande påverkan på flödesförhållandena i ett vattensystem. I åtgärdsprogrammet föreslås styrmedelsåtgärder i form av vägledning från nationella myndigheter, framtagande av åtgärdsplaner för avrinningsområden samt tillsyn och prövning.

Administrativa kostnader som tillkommer rör prövning av vattenkraftverk och dammar med tillstånd äldre än miljöbalken. En fördubbling av dagens prövningstakt innebär en ytterligare kostnad på omkring 107 miljoner kronor per år. Kostnader för tillsyn beräknas till 16 miljoner kronor per år. Dessutom tillkommer engångskostnader för tillsynsvägledning, framtagande av riktlinjer, åtgärdsplaner och revidering av strategi på sammanlagt omkring 43 miljoner kr.

Kostnader som tillkommer till en följd av föreslagna fysiska åtgärder är sammanlagt omkring 470 miljoner kronor per år. Denna kostnad fördelar sig följande åtgärder: utrivning av vandringshinder, teknisk eller naturlig fiskväg, ålyngelledare, utrivning av damm, miljöanpassade flöden och minimitappning. Sammanlagt har totalt 6 900 fysiska åtgärder föreslagits.

Markavvattning och flottledsåterställning

Markavvattning är en påverkanskälla för miljöproblemet förändrade habitat genom fysisk förändring och i viss mån även försurning (sulfidjordar). Tillsynen över markavvattning är mycket resurskrävande och ineffektiv och leder till alltför få miljöförbättrande åtgärder. Anledningen till detta är, förutom resursbrist hos tillsynsmyndigheten, framförallt oklara ansvarförhållanden i markavvattningsföretagen och i vattenförekomster som berörs av historisk flottledsverksamhet, gränsdragningsproblem i förhållande till andra verksamheter samt otydligheter kring regeltillämpningen. I åtgärdsprogrammet föreslås styrmedelsåtgärder i form av vägledningar, rådgivning och tekniska riktlinjer för att minska påverkan, utveckling av en nationell strategi och översyn av lagstiftning, prövning och tillsyn.

Styrmedelskostnader som kopplas till markavvattning rör länsstyrelsernas utökade prövning av markavvattningsverksamheter (omkring fyra miljoner kronor per år) och kostnader för utökad tillsyn (drygt 1 miljon kronor per år). Dessutom tillkommer engångskostnader för vägledningskampanjer och framtagande av riktlinjer på sammanlagt 2 miljoner kronor. Det föreslås även en strategi som handlar om finansieringen av

BOTTENHAVET

avlysta flottleder till en kostnad av 200 000 kronor. Denna finansiering bör utformas i form av bidrag som innebär ett årligt stöd på ca 35 miljoner kronor per år fram till år 2021. Detta bidrag ska kunna sökas av kommuner i syfte att återställa flottleder.

Fysiska kostnader som tillkommer till en följd av föreslagna fysiska åtgärder är sammanlagt 140 miljoner kronor per år. Denna kostnad fördelar sig följande åtgärder: Restaurering av rensade och rätade vattendrag, utläggning av sten, block och grus, miljövänlig diskrensning, återställning av kulverterat vattendrag samt flottledsåterställning. Sammanlagt har totalt 3 200 fysiska åtgärder föreslagits.

I konsekvensanalysen för förändrade habitat genom fysiska förändringar föreslås en åtgärd riktad mot Skogsstyrelsen (åtgärd 6) att ta fram riktlinjer för markavvattning, skyddsdikning och dikesrensning, vilka även ska kunna användas vid miljöhänsynsuppföljning för att bedöma om dikesrensningar har lett till att miljö kvalitetsnormer för vatten inte följts (kostnad 300 000 kr). Dessa riktlinjer förväntas även leda till minskad försurningspåverkan från sura sulfatjordar.

Bebyggelse och infrastruktur

Bebyggelse och infrastruktur är påverkanskällor inom miljöproblemen förändrade habitat genom fysisk förändring samt otillräckligt grundvattenskydd och förändrade grundvattennivåer. Vandringshinder i vägpassager, exempelvis vattendrag under väg eller järnväg, är i dagsläget ett vanligt problem. En heltäckande inventering saknas men uppskattningsvis ligger andelen vägtrummor som utgör vandringshinder på ca 33 procent. Satsningar på infrastruktur och bebyggelse i kust- och tätortsområden bidrar till ökat tryck på grundvattenresurserna vilket ökar risken för nivåsenkningar och kvalitetsproblem. I åtgärdsprogrammet föreslås styrmedel i form av ökad kontroll, underhåll och anläggning av vägpassager, inventering och planering, tillsyn och prövning, vattenskyddsområden samt vattenförsörjningsplaner.

Kostnader kopplade till styrmedel för fysisk förändring är Administrativa kostnader som tillkommer är en halvdagsutbildning för Trafikverkets entreprenörer som beräknas kosta 144 000 kronor per år. Kostnader för fysiska åtgärder som tillkommer till en följd av den föreslagna åtgärden omläggning av vägtrumma är sammanlagt omkring 13 miljoner kronor per år.

Vattenuttag

Vattenuttag är en påverkanskälla inom miljöproblemet förändrade grundvattennivåer. Satsningar på infrastruktur och bebyggelse i kust- och tätortsområden bidrar större vattenuttag vilket ökar risken för nivåsenkningar och kvalitetsproblem. I åtgärdsprogrammet föreslås styrmedel i form av vattenskyddsområden, fysisk planering, utökad tillsyn och vattenförsörjningsplaner.

Kostnader för styrmedel kopplade till vattenuttag och grundvattennivåer beräknas till 380 miljoner kronor.

Sjöfart och hamnar

Sjöfart och hamnar är påverkanskällor för miljöproblemen försurning, miljögifter och fysisk förändring. Påverkan sker exempelvis genom utsläpp från sjöfart, både till luft och vatten, och i samband med exempelvis muddring av hamnar och farleder. Under

åren 2000-2010 har utsläppen av kväveoxider från internationell sjöfart ökat med 20 procent och för svaveloxider med 5 procent. I åtgärdsprogrammet föreslås styrmedel i form av föreskrifter för muddring och annan vattenverksamhet, riktlinjer för utsläpp av försurande ämnen samt övervakning. Dessa åtgärder genererar inga kostnader utöver det som redan sker.

Atmosfärisk deposition

Atmosfärisk deposition är en påverkanskälla för miljöproblemen försurning och miljögifter. Utsläppen av svaveldioxid och kvävedioxid från landbaserade källor i Europa och från den internationella sjöfarten är stora utmaningar för att nå den kritiska belastningen för sjöar och vattendrag. Även nationella insatser behövs. Det internationella arbetet med att minska utsläppen från landbaserade källor har dock varit framgångsrikt. I EU har svavelutsläppen minskat med 60 procent och kväveoxidutsläppen med 30 procent under mellan åren 2000 till 2010. I åtgärdsprogrammet föreslås styrmedelsåtgärder i form av riktlinjer för utsläpp av försurande ämnen, tillsyn och tillståndsprövning.

Kostnader för styrmedel med koppling till försurning och atmosfärisk deposition uppskattats till 200 000 kr (vägledning för tillsyn).

Föroreningskadade områden

Föroreningskadade områden är en påverkanskälla för miljöproblemet miljögifter. Gamla föroreningar kommer fortsätta vara en källa till utsläpp till vatten men Naturvårdsverkets arbete med efterbehandling av dessa områden bör leda till minskade utsläpp under kommande år. Åtgärdstakten är dock för långsam för att nå miljö kvalitetsnormerna i tid. Åtgärdsprogrammet föreslår styrmedelsåtgärder i form av ändrad prioriteringsordning för exempelvis länsstyrelsernas och kommunernas tillsyn och nya föreskrifter.

Administrativa styrmedelskostnader uppkommer för ökad tillsyn hos Länsstyrelse och kommun till en summa på 16 miljoner kronor per år. Då har det antagits att 21 heltidstjänster med en kostnad på 750 000 kronor per helårstjänst behövs för ökad tillsyn. Kostnader för fysiska åtgärder uppgår till en totalkostnad på 12,42 miljarder kr för att sanera 414 EBH-objekt med riskklass 1. En medelkostnad på 30 miljoner kronor per objekt har då antagits.

Introducerade arter

Introducerade arter är den främsta påverkanskällan för miljöproblemet med främmande arter. Främmande arter som konkurrerar ut inhemska arter är ett växande problem. Spridningsvägar är till exempel internationella transporter och handel. Styrmedelsåtgärder som föreslås i åtgärdsprogrammet är utvecklande av finansiellt bidrag för arbetet med främmande arter, tillsyn och information för ökad kunskap samt råd och riktlinjer för handel med främmande arter. Kostnaderna beräknas till ca 50 miljoner kr per år för genomförande av fysiska åtgärder i vattenförekomster. Kostnader för genomförande av styrmedel beräknas till ca 13,6 miljoner per år.

I tabellen nedan visas kostnader per miljöproblem. Kostnaderna är i vissa fall totalkostnader och i andra fall kostnader per år. Detta beror på åtgärdernas olika karaktär.

Sammanfattning av kostnader per miljöproblem

Tabell F55 redovisar de kostnader som uppskattats per miljöproblem i föregående kapitel, Samhällsekonomisk konsekvensanalys per miljöproblem. I tabellen redovisas kostnader för styrmedel som en total kostnad eftersom många av dessa är engångsinsatser med lång varaktighet, exempelvis vägledning och föreskrifter från myndigheter. Undantag är tillsynen som bedrivs löpande. De fysiska åtgärdernas kostnader redovisas som årliga kostnader då dessa i många fall kräver upprepade insatser under en längre period alternativt kräver en stor investering som behöver fördelas under många år. Periodens längd (åtgärdens livslängd) kan dock variera från åtgärd till åtgärd.

Kostnaderna för åtgärder, såväl styrmedel som fysiska åtgärder, bygger på antaganden och schabloner vilket innebär en viss osäkerhet. I konsekvensanalysen har även scenarier använts vilket betyder att det finns olika kostnader för samma åtgärd beroende på en rad andra förutsättningar som har antagits i dessa scenarier. I summan för ett helt miljöproblem har scenariot som givit lägst kostnader använts.

Tabell F55. Sammanfattning av beräknade kostnader per miljöproblem
(samtliga styrmedel och åtgärder är inte inkluderade)

Miljöproblem	Kostnader styrmedel (kr totalt)	Kostnader fysiska åtgärder (kr/år)
Övergödning (exklusive enskilda avlopp)	117 000 000	2 463 000 000
Försurning	2 400 000	204 000 000
Miljögifter	495 800 000	837 500 000
Främmande arter	54 000 000	20 000 000
Fysisk förändring	802 000 000	748 200 000
Dricksvattenskydd och grundvattennivåer	1 449 000 000	
Klorid i grundvatten	0	0
Totalt	2 919 000 000 kr totalt	4 272 700 000 kr/år

Kostnaderna för att genomföra åtgärderna ligger i samma storleksordning som byggandet av Friends Arena (2,8 miljarder) eller infrastrukturprojektet norra länken i Stockholm (11,7 miljarder) för att bara nämna några exempel att relatera siffrorna till.

Fördelningseffekter

I kapitlet Samhällsekonomisk konsekvensanalys visas vilka kostnader som kommer av åtgärderna i åtgärdsprogrammet. Dessa kostnader fördelas mellan olika sektorer i samhället enligt principen förorenaren betalar.

Areella näringar

Jordbruk

Kostnaderna för åtgärder för läckage av näringsämnen från jordbruket beräknas till 2 miljarder kronor per år.

De fysiska kostnaderna för att införa ekologiskt funktionella kantzoner uppskattas till 164 miljoner kronor per år.

När det gäller miljögifter antas tillsynskostnader tillfalla lantbrukaren för minskad spridning av miljögifter, på 24 miljoner kronor under den aktuella tidsperioden vid ett antagande om minskad spridning av växtskyddsmedel. Det skulle enligt växtskyddsscenarioet i konsekvensanalysen för miljögifter vidare innebära bidrag till lantbrukaren på 73 miljoner kronor per år, men också merkostnader, bland annat minskad skörd men även ett högre pris för skörd.

Skogsbruk

Kostnaden för fysiska åtgärder mot försurning i form av askåterförings beräknas till 21,33 miljoner kr totalt.

Ekologiskt funktionella kantzoner kan införas i skogsbruket så väl som i jordbruket, se ovan.

Industri

Industrins åtgärder för utsläpp av fosfor och kväve förväntas kunna genomföras inom ramen för gällande lagstiftning.

För miljögifter uppskattas ca 30 procent av efterbehandlingen av förorenade områden finansieras av ansvariga aktörer.

Energisektorn

Åtgärder som föreslås mot vandringshinder samt för krav på minimitappningar kan en del av kostnaderna komma att föras på huvudmännen för vattenkraftverk och dammar. Hur stor del av den skattade kostnaden det kan röra sig om är osäkert, en övervägande del bedöms vara statliga kostnader.

Föreslagna fysiska åtgärder såsom fiskväg eller omläggning av vägtrumma betalas i första hand av verksamhetsutövarna. När det gäller prövning av vattenverksamhet står verksamhetsutövarna för ca 85 procent av ansöknings/prövningskostnaderna. Kostnaden för en fördubbling av dagens prövningstakt beräknas till omkring 107 miljoner kronor per år.

Hushåll

Kostnader för åtgärdsprogrammet kommer påverka avgifterna för vatten och avlopp och därmed hushållen. Hur mycket är dock oklart och beslutas av respektive kommun.

Den totala kostnaden för upprättande av vattenskyddsområden har uppskattats till 916 miljoner kr och en del av denna förväntas tillföras på avgiften för vatten och avlopp.

Kostnaden för att åtgärda enskilda avlopp beräknas till 1,5 miljarder kronor totalt och merparten av den summan hamnar på hushållen. Kostanden för tillsynen av enskilda avlopp hamnar till viss del på hushåll. Konsekvenser av införande av miljöskatt eller avgiftssystem för enskilda avlopp innebär ökade kostnader för enskilda hushåll.

Offentliga kostnader

Vattenmyndighetens åtgärdsprogram riktar sig till myndigheter och kommuner, det är därmed inbyggt i regelverket att det medför omfattande offentliga kostnader. Kostnaderna som presenteras nedan är såväl direkta kostnader för fysiska åtgärder i vattenförekomster som kostnader för genomförande av styrmedel.

Kommuner

Det statliga stödet till kalkningen uppgår till 160 miljoner kronor per år. Till detta kommer kommunernas egenfinansiering på 15 procent.

Kostnaden för tillsyn av enskilda avlopp kommer att hamna på kommunerna.

Inom området miljögifter kan den årliga kostnaden för den del av efterbehandling av förorenade områden som faller på kommunerna vara 10 procent av den totala årskostnaden.

Kostnaderna för fysiska åtgärder i arbetet med främmande arter hamnar troligen till hälften på kommunerna, det vill säga ca 25 miljoner kronor per år.

De kommunala kostnaderna för dricksvattenskydd beräknas till ca 1,3 miljarder under de kommande 6 åren. I detta ingår kostnaden för inrättande av nya vattenskyddsområden samt reviderade föreskrifter för befintliga på totalt ca 916 miljoner kr. En del av detta förväntas läggas på hushållen i form av avgift för vatten och avlopp.

En stor kostnadspost på 1 miljon kr tillfaller kommunen för att utarbeta kommunala VA-planer riktat mot dagvatten. Om Sveriges alla kommuner bär denna kostnad uppgår administrativa kostnader för kommunala VA-planer, ny föreskrift hos Naturvårdsverket och tillsynsvägledning och uppgår till 291 miljoner kronor.

Staten

Det statliga stödet för kalkning uppgår till ca 160 miljoner kr per år.

Kostnader för styrmedel kopplade till försurning uppskattas till 1 miljon kronor.

Efterbehandling av förorenade områden finansieras till viss del av staten. Kostnaden beräknas till 9 miljarder kronor.

En ökad provningstakt av vattenverksamheter innebär ökande kostnader, dels för provningsmyndigheten (mark- och miljödomstolen) men även för länsstyrelserna som förelägger verksamhetsutövare att ansöka om tillstånd. Kostnaden för tillsyn beräknas till 16 miljoner kronor per år. För den största delen av åtgärder för fysiska förändringar saknas annan finansiär än staten. Det gäller till exempel åtgärder som biologisk återställning, vandringshinder och flödespåverkan.

Kostnader som rör länsstyrelsernas utökade prövning av markavvattningsverksamheter beräknas till fyra miljoner kronor per år och kostnader för utökad tillsyn till 1 miljon kronor per år. Dessutom tillkommer engångskostnader för vägledningskampanjer och framtagande av riktlinjer på sammanlagt 2 miljoner kronor.

Fysiska kostnader som tillkommer till en följd av den föreslagna fysiska åtgärden omläggning av vägtrumma är sammanlagt omkring 13 miljoner kronor per år

Kostnader för fysiska åtgärder kopplade till arbetet med främmande arter kommer troligen att till hälften finansieras av ett statligt stödsystem med en kostnad av 25 miljoner kronor per år. Till detta kommer ytterligare 5 miljoner kronor för administration av stödsystemet. Styrmedel i form av tillsyn och information beräknas kosta ca 10 miljoner kronor.

De statliga kostnaderna för dricksvattenskydd och arbete med förändrade grundvattennivåer beräknas till ca 132 miljoner kronor.

Motion om miljö- och livsmedelstillsyn i Orsa kommun

Beslut

Miljönämnden beslutar att motionen anses vara besvarad.

Yrkanden

Örjan Gustafsson (C) och Anna Riekje Niburg (S) yrkade bifall till föreliggande förslag.

Sammanfattning

Miljönämnden har fått ta del av en motion angående företagervänligare miljötillsyn, motionen är skriven av Centerpartiet. Som förslag i motionen vill Centerpartiet att kommunen ska övergå till att fakturera i efterhand för den miljö- och livsmedelstillsyn som miljökontoret utför, enligt den sk Rättviksmodellen. Motionsskrivarna menar att nuvarande modell inte är företagervänlig. Man menar också att miljökontoret kan göra tillsynen mer företagervänlig genom att avisera besöken i förväg samt att kommunicera resultatet direkt på plats.

Miljönämnden använder sig av den vägledning och de underlag som Livsmedelsverket och SKL har arbetat fram och som de flesta av Sveriges kommuner använder. Rättvik använder en avgiftsmodell som innebär att avgifter för den planerade kontrollen tas ut efter att den är utförd. Livsmedelsverket anser att detta inte är förenligt med dagens lagstiftning och att det leder till att kommunerna får svårigheter med att upprätthålla en tillräcklig kontroll och att ha en tillräcklig och kompetent bemanning. Statskontoret har i uppdrag att se över avgiftssystemet och komma med förslag på en effektiv avgiftsfinansiering. Bland annat ska Statskontoret kartlägga förhållandet mellan utförd kontroll och avgifter, hur kontrollen utförs, vilka kostnader avgiften täcker och om myndigheterna kan överföra under- och överskott mellan kalenderåren. Utredningen beräknas vara klar 30 juni 2015.

I februari 2015 beslutade kommunstyrelsens arbetsutskott i Orsa att kommunen ska delta i en förstudie "Tillväxt och tillsyn - Destinationsutveckling". Syftet med den förstudien är att bland annat undersöka möjligheterna att tillämpa den så kallade Rättviksmodellen för miljö- och livsmedelstillsyn. Syftet är att ha en fungerande modell för tillsynsverksamheten som efterlever regelverket och som företagen uppfattar som rättvis och förutsägbar.

Motivering

I och med att kommunstyrelsen valt att delta i en förstudie, "Tillväxt och tillsyn" för att undersöka möjligheterna till att införa en annan modell för miljö- och livsmedelstillsyn anser miljönämnden att motionen är besvarad. Det man dock måste ha med sig i det fortsatta arbetet är att det strider mot lagstiftningen att ta ut avgifter enligt Rättviksmodellen och att statliga utredningar pågår när det gäller avgiftsfinansiering.

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande av Camilla Björck 2015-03-16
Motion om företagsvänligare miljötillsyn
Beslut från kommunfullmäktige Orsa kommun

Sändlista

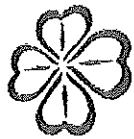
Kommunstyrelsen Orsa

Justerandes sign

CB
öj

Utdragsbestyrkande

Camilla Rosvall

CENTERPARTIET

2014-03-25

MOTION OM

FÖRETAGARVÄNLIGARE MILJÖTILLSYN

Kommunens nuvarande system att ta betalt för miljötillsyn enligt en fast taxa oberoende av om tillsyn utförs eller är inte särskilt företagervänligt. Det är både orättvist och svårt att förstå varför man som företagare ska betala för en tjänst som ännu inte utförts.

Även om kommunens plan är att hinna med kontrollen under en treårsperiod så finns inga garantier för det. Ska kommunen då återbetala beloppet? Eller om verksamheten upphört när kommunen väl kommer?

Centerpartiet vill att kommunen istället övergår till att i efterhand fakturera för utförd miljö- och livsmedelstillsyn. Modellen tillämpas t ex i Rättviks kommun.

Det finns fler sätt att göra miljötillsynen mer företagervänlig. Kontrollbesök kan, så långt regelverket tillåter, aviseras i förväg och i överenskommelse med företaget. Resultaten av tillsynen kan kommuniceras direkt redan på plats. Alla företag kan efter miljötillsynsbesök ges möjligheten att fylla i en anonym enkät om hur de upplevt miljötillsynen, för att den ständigt ska kunna förbättras.

Centerpartiet i Orsa föreslår:

- att kommunen övergår till att i efterhand fakturera för utförd miljö- och livsmedelstillsyn istället för som nu enligt en fastlagd plan
- att även andra sätt att göra miljötillsynen mer företagervänlig prövas.

För Centerpartiet i Orsa

[Handwritten signatures and names]
Smaundtindblad
R
ST
BP

Namnbyte och grafisk profil

Bakgrund

I samband med utredningen för en handlingsplan med syfte att tydliggöra och profilera gymnasiet för fler sökande elever framkommer att gymnasiet behöver förstärka marknadsföringen av gymnasiet.

En viktig del av profileringen och marknadsföringen handlar om namn och grafisk profil. Kommunikationsenheten i Mora kommun har upphandlat och finansierat varumärkesplattform och grafisk profil för gymnasienämndens räkning. Företaget Aztek som vann upphandlingen uttrycker behovet av namnbyte utifrån argumenten att med nuvarande namn, S:t Mikaelsskolan, framkommer inte typ av utbildning eller geografisk belägenhet. Även svårigheter med att använda namnet S:t Mikaelsskolan i digitala sökvägar påvisas.

Mora är ett starkt varumärke nationellt och bör därför användas. Ordet gymnasium bör framgå för att förtydliga utbildningen. Gällande övriga verksamheter föreslås dessa byta namn enligt samma princip.

En ytterligare aspekt i marknadsföringen är en logotyp som går att koppla till namnet och verksamheten. Kommunvapnen ger en bild av vilka kommuner som ingår men fungerar inte fördelaktigt i marknadsföringssyfte riktad till ungdomar. I dagsläget har gymnasiets olika verksamheter ett femtontal olika logotyper av skiftande kvalitet. För att ytterligare förstärka marknadsföringen är det viktigt att samma logotyp visas såväl internt som externt när gymnasiet är avsändare av information och kommunikation. Aztek har tagit fram en grafisk profil som redovisas enligt bilaga. Kommunstyrelsen i respektive kommun för den gemensamma gymnasienämnden föreslås därmed besluta om en ny logotyp som ska användas i samtliga verksamheter.

Kostnaderna för genomförandet är budgeterade inom gymnasienämnden. Den nya Gymnasienämnden informerades om underlaget och förslaget och har enhälligt beslutat att ställa sig positiva till förslaget 20150311 § 19/2015.

Beslutsunderlag

Mora gymnasium – arbetsdokument för beslut
Protokoll GGN 150311

Sammanfattning

Den gemensamma gymnasienämnden bör av profilerings- och marknadsföringsskäl byta namn på respektive verksamhet till:

- MORA GYMNASIUM
- MORA VUXENUTBILDNING
- MORA HÖGSKOLECENTRUM (Mora distansutbildning, Mora yrkeshögskola)
- MORA GYMNASIESÄRSKOLA

I samband med namnbytet införs även den nya logotypen på respektive verksamhet inklusive gymnasienämnden och gymnasieförvaltningen.

Förslag till beslut

Kommunstyrelserna i Mora, Orsa och Älvdalen föreslås besluta att S:t Mikaelsskolan byter namn till:

- MORA GYMNASIUM
- MORA VUXENUTBILDNING
- MORA HÖGSKOLECENTRUM
- MORA GYMNASIESÄRSKOLA

Namnbytet genomförs under 2015. I samband med namnbytet ändras också den grafiska profilen för den gemensamma gymnasienämnden.

Marie Ehlin
Gymnasiechef

Gymnasienämnden § 19/2015

2015-03-11

Dnr

Information från kansliet

Beslut

Gymnasienämnden tackar för informationen och meddelar att nämnden är enhälligt positiv till förslaget med ny Varumärkesplattform och grafisk profil.

Information

Varumärkesplattform och grafisk profil

Gymnasiechefen informerar nämndens ledamöter om varumärkesplattform och grafisk profil. Den ska presenteras vid presidieberedningen med Mora, Orsa och Älvdalens kommunalråd den 29 april 2015, efter det kan nämnden fatta beslut i ärendet.

Rekrytering rektor

Gymnasiechefen informerar om rekrytering av ny rektor. Många bra ansökningar har kommit in. Intervjuer kommer att genomföras den 18 och den 30 mars.

Överklagan

En fristående gymnasieskola har överklagat vårt beslut om bidragsbelopp till fristående gymnasieskolor.

Enkät

En enkät har gått ut till alla åk 8 elever i Mora från någon som är intresserad över att starta en fristående gymnasieskola i Mora.

Kollegiallärande

Gymnasiechefen informerar att lärarna på gymnasieskolan är organiserade efter programarbetslag.

**Presentation
varumärkesplattform & grafiskt uttryck
St Mikaelsskolan**

Workshop 20/11 2014

Varumärkesplattform

Nuläge

Mål - övergripande och långsiktiga

Kännedom - attityd - förtroende

Målgrupper - 3 olika - brand personality

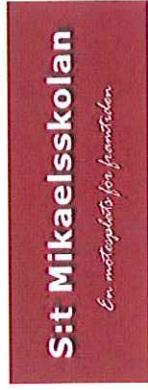
Grafiskt uttryck och namn

Exempel på tillämpning

Reflektioner och andra ideér

Nästa steg...

Nuläge - varumärkesförvirring

S:t Mikaelsskolan

Friskvårdsprofilen

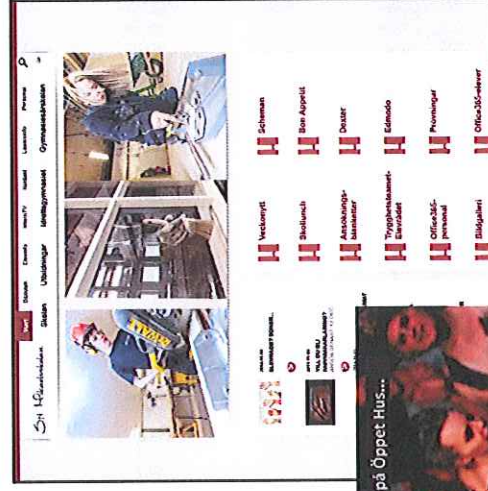
S:t Mikaelsskolan

St Mikaelsskolan

Varumärkesbeskrivning:

“S:t Mikaelsskolan är en stor skola med ett omfattande programutbud i en fräsch miljö som finns nära dig på hemmaplan”
(Bizcare sökbildsanalys)

Hög kvalitet - gott rykte

Ligger nära

Många program

Fräsch /bra miljö

Stor skola

Elevdatorer

Varumärkesplattform - Centrala budskap kring skolans profil.

Mål

1. Bli en attraktiv skola för elever i upptagningsområdet
2. Bli ett attraktivt val för elever med specialintresse inom idrott
3. Bli en skola där eleverna trivs
4. Bli ett välkänt varumärke för målgruppen
- samt deras målsmän, SYV och skolans personal
5. Bli ett attraktivt varumärke som andra vill förknippas med
Exempel tidigare elever, lärare, idrottföreningar och företag

Långsiktig utvecklingsprocess som ska leda till:

1. Unik position inom specialområde Riks
2. Vara det självklara förstahandsvalet i regionen
3. Vara meriterande/kvalitetsstämpel i CV
4. Fånga kontinuerligt upp blivande och nuvarande ambassadörer och använda som "success stories"

Varumärkesplattform - Centrala budskap Kring skolans profil.

Kännedom

- Framgångsrika elever
“success stories”
- Stabil, trygg skola i Mora
med hög kvalite på
utbildningarna.

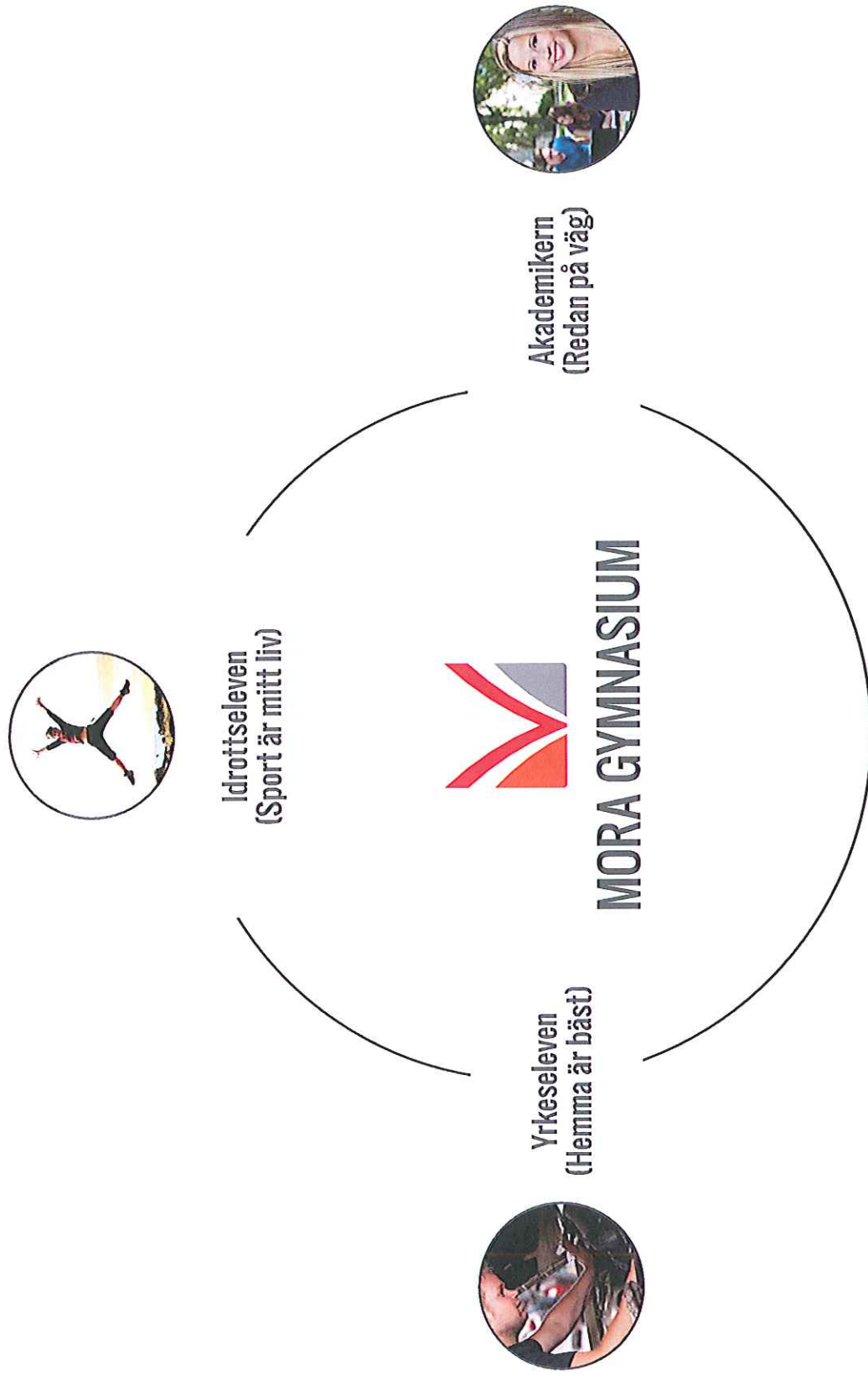
Attityd

- Trygg välkänd skola
med hög kvalitet på
lärare, studiemiljö och
utbildning.

Förtroende

- Branschråd med special-
kompetens utanför skolan
(se bilaga)
- Elevpåverkan i val av föreläsare
(även över programgränser)
- Kompetenta lärare

Målgrupper - Tre elevgrupper med olika fokus

Målgrupper - IDROTTSLEVEN (Sport är mitt liv)

Varumärkesvision (används som ledstjärna i intern planering & strategi)

“- Sveriges ledande idrottsgymnasium som erbjuder elever maximala utvecklingsmöjligheter inom sin sport”

IDROTTSLEVEN

- Kan flytta för att få mest tid till sport
- Vill ha bred utbildning (som plan B)
- Ser skolan som en idrottskola

Extra attraktivt:

Starta eget-utbildning
Avancerade praktikplatser

...efter skolan

Jobba

starta eget

elitidrottare

Jobb med fysiskt arbete:

polis brandman

yrkesmilitär hantverkare

Vidareutbildning för arbete:

inom medicin / med människor

läkare - medicin - pedagogik

Program:

Idrottsgymnasiet

kan kombineras med:

Bygg & anläggning

Barn & fritid

El & energi

Ekonomi

Natur

Restaurang & livsmedel

Samhällsvetenskap

Teknik

Kommunikation:

Vinnarskalle

Målgrupper - YRKESELEVEN (Hemma är bäst)

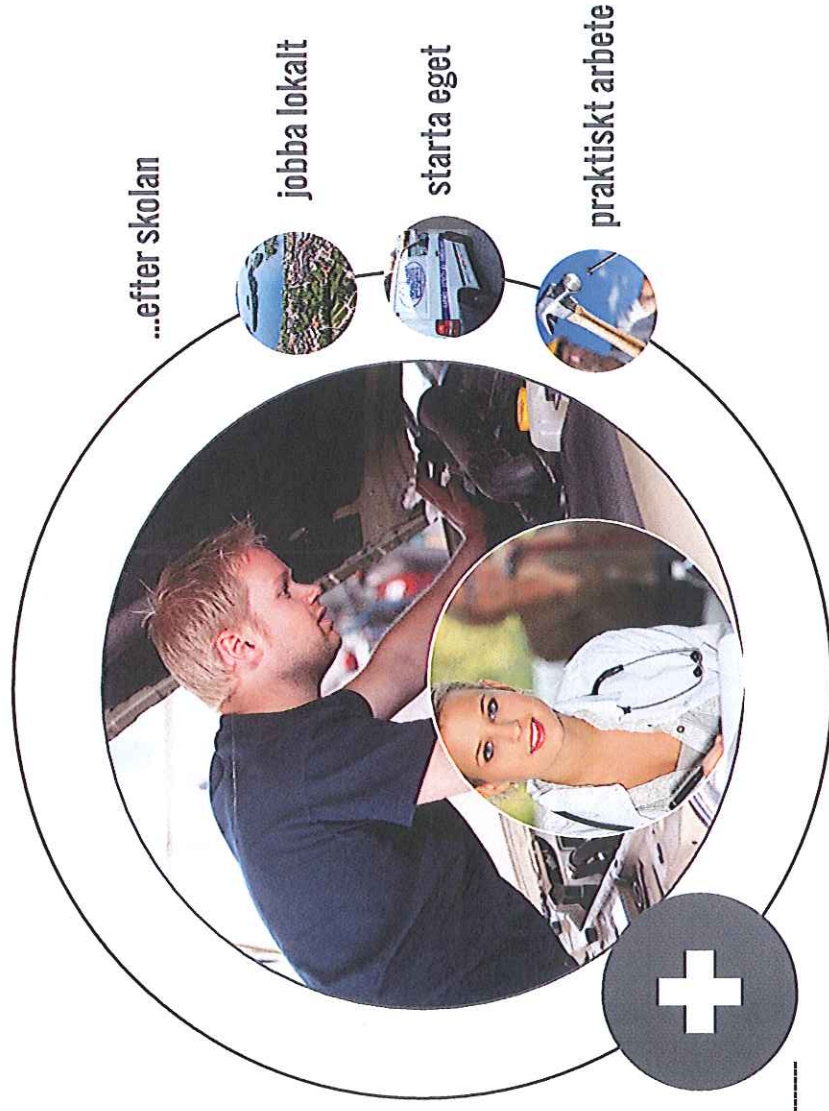
Varumärkesvision (används som ledstjärna i intern planering & strategi)
"- En gymnasieskola som levererar gymnasievärldens främsta anställningsbarhet och har svenskt rekord i antalet elever som startar eget företag efter gymnasiet"

YRKESELEVEN

- Hemmakär
- Fler killar än tjejer
- Vill göra mer än bara sitta vid en skolbänk.
- Vill lära yrket genom praktiska övningar, på skolan och ute "i verkligheten".
- Trygghet /utmaningar
- Vill ha roligt under sin skoltid, känna samhörighet med andra.
- Vill prova på olika moment.

Extra attraktivt:

Starta eget-utbildning
Avancerade praktikplatser

Program:

Bygg & anläggning
El & energi
Fordon & transport
Vård & omsorg

Restaurang & livsmedel (+fvp)
Barn & fritid (+fvp)

kan kombineras med:
Kulturprofilen
(Friskvårdsprofil)

Kommunikation:

Jobb

Målgrupper - AKADEMIKERN (Redan på väg)

Varumärkesvision (används som ledstjärna i intern planering & strategi)

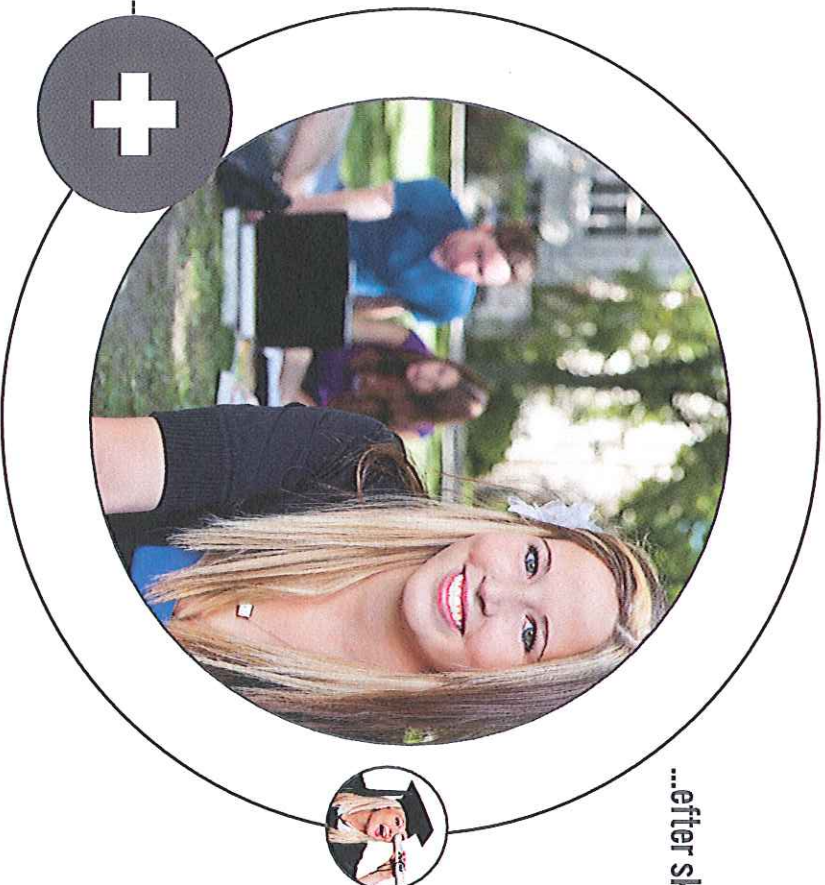
“- Högskoleförberedande internationellt gymnasium med unika samarbeten med högskolor & universitet i Sverige och utomlands. Utbildningar med spetsinriktningar”

AKADEMIKERN

- Ambitiös
- Vill ut i världen
- Intresserad av “spetsutbildning”
- Mest tjejer

Extra attraktivt:

Samarbeten med andra utländska skolor
Utländspraktik
Språkresor
Internationell profil

...efter skolan

Studera vidare

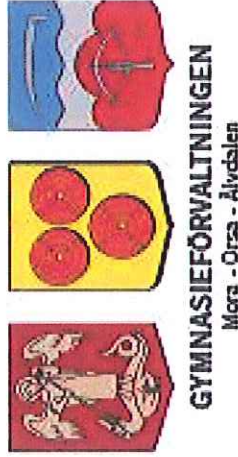
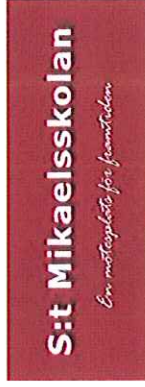
Högskoleförberedande program

Ekonomi
Naturvetenskap
Teknik
Estetiska (ej friskvård)
Samhällsvetenskap

kan kombineras med:
Friskvårdsprofil
Kulturprofilen

Kommunikation:
Framtidsutsikter

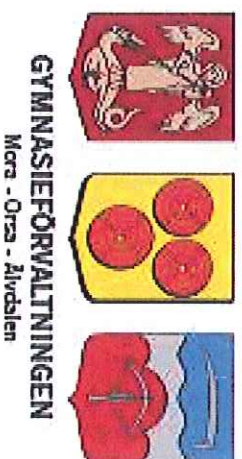
Grafiskt uttryck och namn

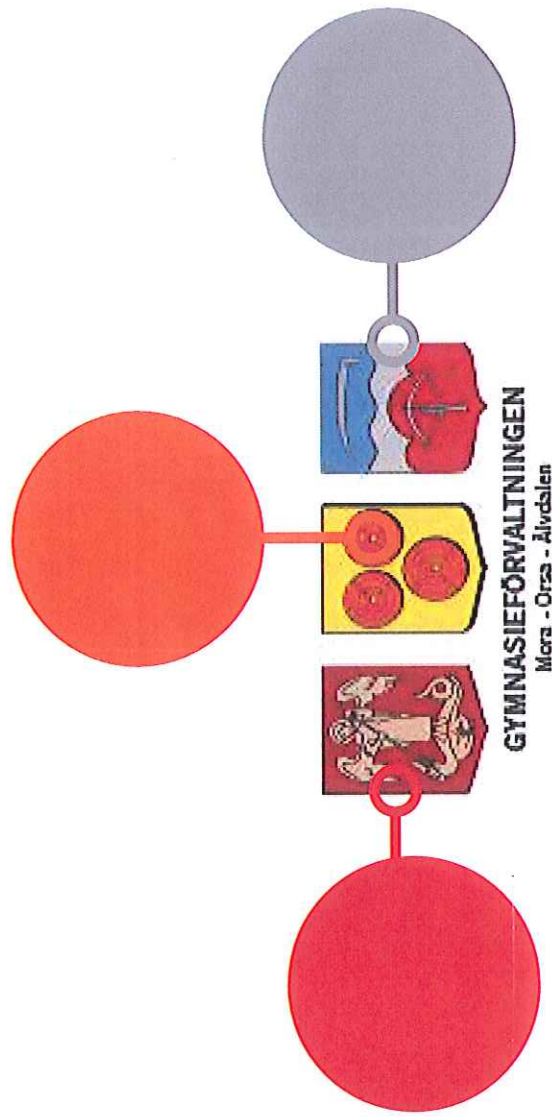
S:t Mikaelsskolan

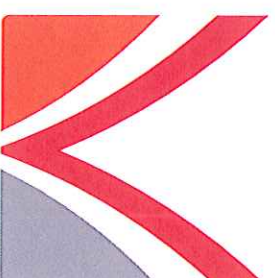
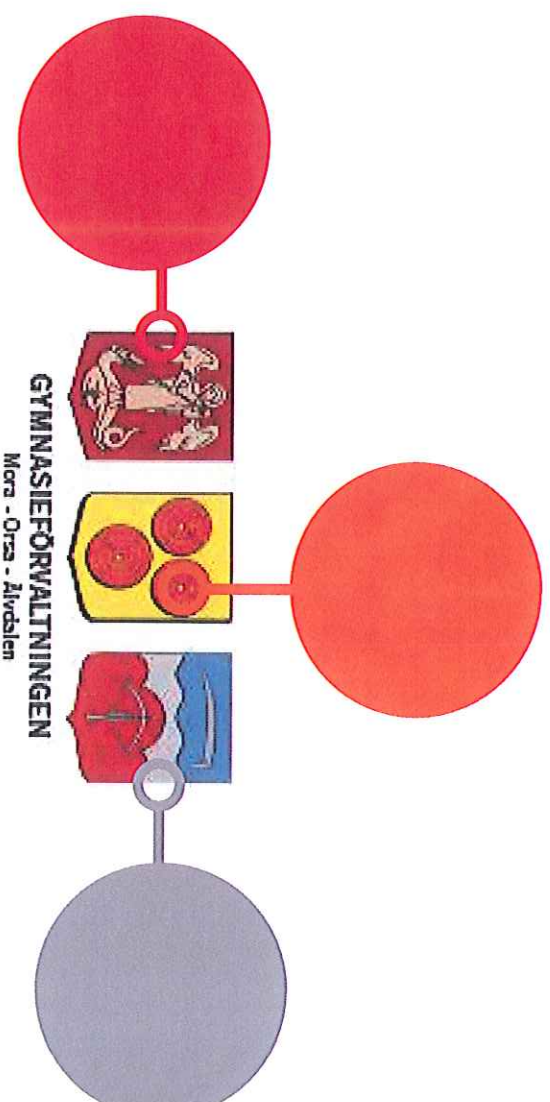
Grafiskt uttryck och namn - färgprofil

Grafiskt uttryck och namn - färgprofil

Grafiskt uttryck och namn - färgprofil & symbol

Grafiskt uttryck och namn - Logotype

Grafiskt uttryck och namn - Logotyp

MORA GYMNASIUM

Tidlösa, moderna färger hämtade från de tre kommunernas vapen, trycktekniskt anpassade.

En öppen kunskapsvärld med många möjligheter

Aktiva levande färger - energi & rörelse

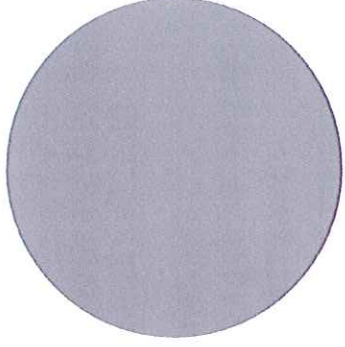
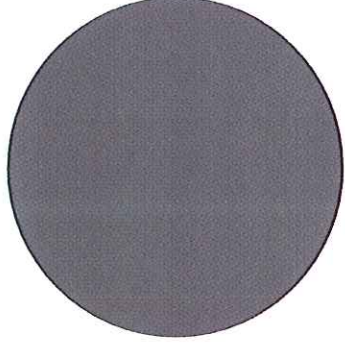
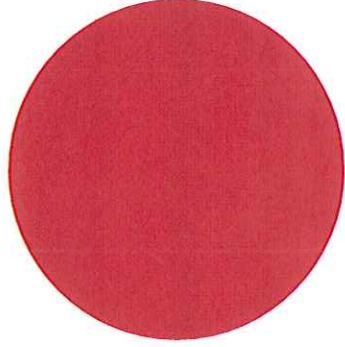
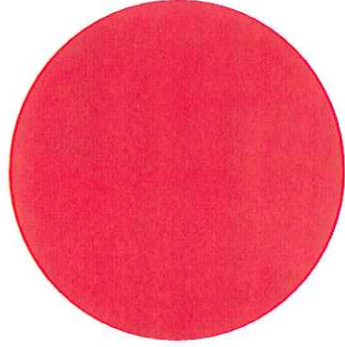
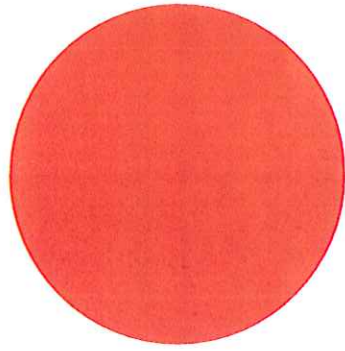
Abstrakt M som i Mora

De tre olika komponenterna i symbolen (M:et) V-form (som i vinnartecken), uppåt, framåt, levande och aktivt. Förankrat i de två blocken som inger trygghet, förtroende, kunskap och stabilitet.

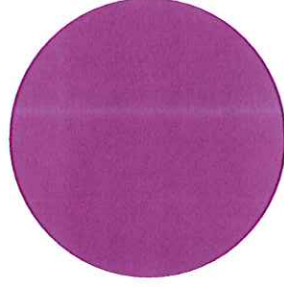
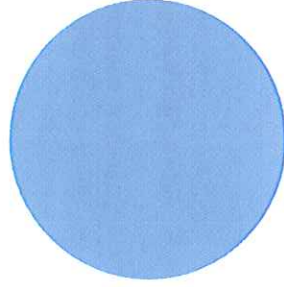
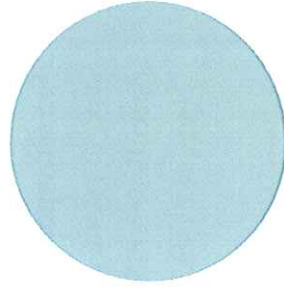
Formgivningen är enkel och ren till sin form med ett starkt och eget uttryck som är öppen för tolkning. Öppen form som gör det lätt att använda symbolen på ett modernt sätt i många sammanhang praktiskt och rent kommunikativt.

Grafiskt uttryck och namn - Färgprofil

Profilfärger

Kompletteringsfärger (kalla)

Grafiskt uttryck och namn - Typografi

Rubriktypsnitt:
Oswald

Brödtext vid längre stycken:
Times New Roman

Oswald light
ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ
abcdefghijklmnopqrstuvwxyzäö
1234567890 !@?

Oswald regular
ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ
abcdefghijklmnopqrstuvwxyzäö
1234567890 !@?
Oswald bold
ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ
TUVWXYZÄÖ
abcdefghijklmnopqrstuvwxyzäö
1234567890 !@?

Exempel 1

Öppet hus 15/11

Välkommen till Mora gymnasium

Exempel 2

Välkommen som ny elev

Välkommen till Mora gymnasium

Dige nditate mol. Raectio blaborechil inihiligina solluptis ero bearrum illibus et quatibe ratemquaturn et occullupfat. Da dendam, cus eos ent ma de et aut laboreptatur ma am non et, et maxim sit utemporest ut voloresequis et aspedicia demoditis rectus dipsant.

Avslutande text dipsant.

Exempel 3

Rubrik

Brödtext Ihligen dipieni hictota tiorero tempeliquis ra quiat venis nulparibus utet minus, que reperesperum ipitatus modigendio ommoluptas preere. sum reici qui vendige nditate mol. Raectio blaborechil inihiligina solluptis ero bearrum illibus et quatibe ratemquaturn et occullupfat. Da dendam, cus eos ent ma de et aut laboreptatur ma am non et, et maxim sit utemporest ut voloresequis et aspedicia demoditis rectus dipsant. Em ratemporurnto inctia vendiaturnt fugiant molupta sperore provid quas es aut est que nemporrurnm utecepu daecullorem hilitiati dolori tenihic ipicienisqui ut magnati beaque explaceat dio. Ic tota excestotat raes di samm.

Mellanrubrik

Da dendam, cus eos ent ma de et aut laboreptatur ma am non et, et maxim sit utemporest ut voloresequis et aspedicia demoditis rectus dipsant. Em ratemporurnto inctia vendiaturnt fugiant molupta sperore provid tota excestotat raes di samm.

Exempel på tillämpning

Exempel på tillämpning - Öppet hus - affischer / annonser

INBJUDAN TILL ÅK 8 OCH 9 ELEVER

ÖPPET HUS

på S:t Mikaelsskolan i Mora
Lördag 15 november
Drop-In kl 11-15

Info och vning av skolan med samliga program, idrotter, profiler mm
- gratis ävve och färrer
- Vi bjuder på fika - ställ frågor
- * prövspelektioner *

Välkommen!

S:t Mikaelsskolan, 72200 Mora • 0254-26 600 • inbjudan@moraskola.se • www.stmikaelsskolan.se

Öppet hus

S:T MIKAEISSKOLAN I MORA
Lördag 15 november
Drop-In kl 11-15

Alla välkomna!

Information om våra gymnasieprogram, studier och profiler
BÅG, EKS, FJLM, MÅLSÅT, TVO, Kulturföreläsningar, friskvårdspöjlen
Lärarstuga, Slöjden, Kyrkan, Nourahilje-örföring, Söccer, Judo och, Focul

Lösnade rekryter under hela dagen
Träna lärare och elever • Bästämnesvärkan
Prövspelektioner • Jäms- och utvecklingstest

Gymnasieskolan, Fritids Dräken och Söccer är öppet och visar sina verksamheter

St Mikaelsskolan
Följ oss på sociala medier

Öppet hus
Lördag 15 november
Drop-in kl 11-15

Information om våra gymnasieprogram, studier och profiler
BÅG, EKS, FJLM, MÅLSÅT, TVO, Kulturföreläsningar, friskvårdspöjlen
Lärarstuga, Slöjden, Kyrkan, Nourahilje-örföring, Söccer, Judo och, Focul

Lösnade rekryter under hela dagen
Träna lärare och elever • Bästämnesvärkan
Prövspelektioner • Jäms- och utvecklingstest

Gymnasieskolan, Fritids Dräken och Söccer är öppet och visar sina verksamheter

St Mikaelsskolan
Följ oss på sociala medier

Annons Masen

Affisch

Vi vill gärna träffa dig på Öppet Hus...

Tillfärdiga elever i Mora, Örn och Åkvaldens kommuner

Öppet Hus S:t Mikaelsskolan Mora

Lördag 15 november • Drop-In kl 11-15

Information och visning av skolan med alla gymnasieprogram, idrotter, profiler, gymnasieskolan med mera. Skolans egen restaurang öppen kl 11.30-14.30. Alla välkomna varmt välkomna!

Annons DT

MORA GYMNASIUM

ÖPPET HUS

Lördag 15/11
Drop-in 11 - 15
Välkommen!

MORA GYMNASIUM

ÖPPET HUS

Lördag 15/11 Drop-in 11 - 15

Information om våra gymnasieprogram, idrotter och profiler.

Välkommen!

Öppet hus 15/11

MORA GYMNASIUM

MORA GYMNASIUM

ÖPPET HUS

Lördag 15/11 Drop-in 11 - 15

Välkommen!

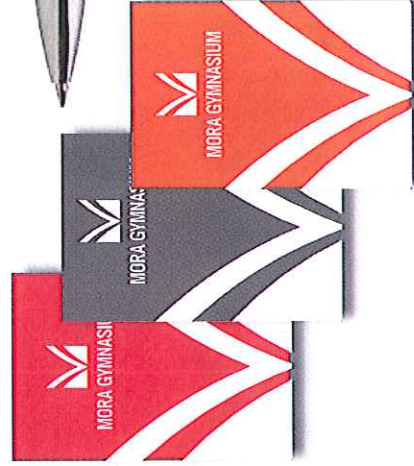
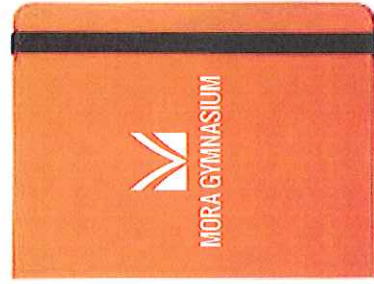
Bildmanér - viktigt med aktuella bilder som förankras i målgruppen

Vykort

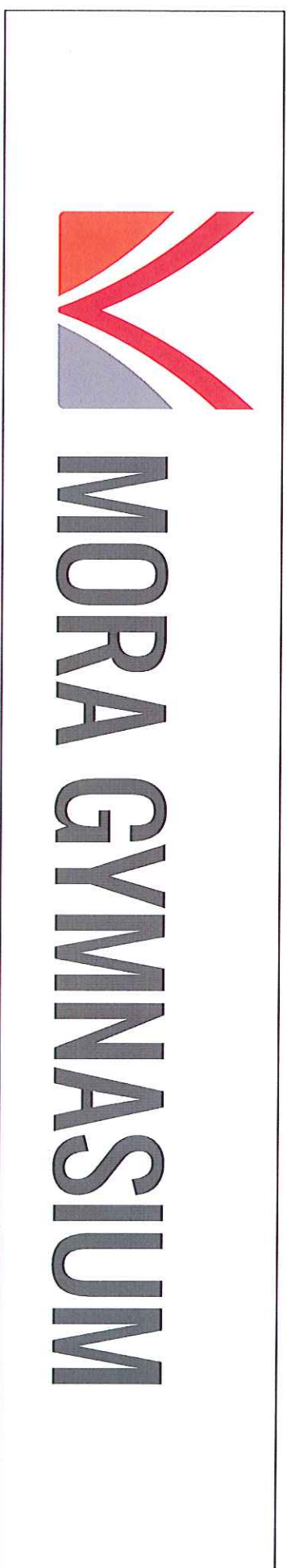
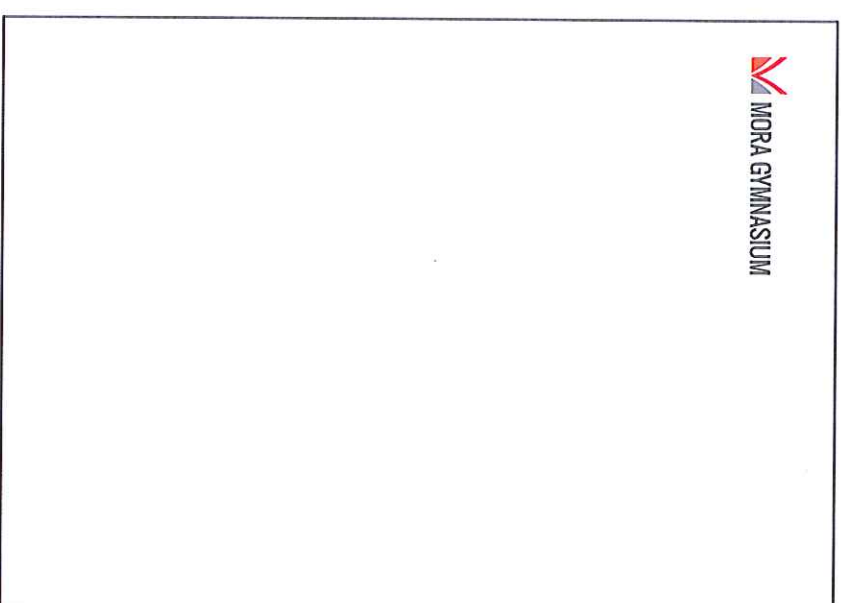
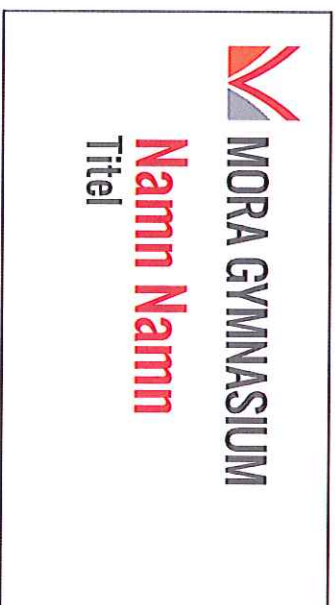
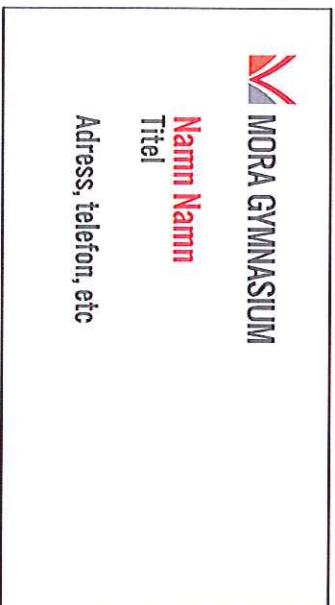
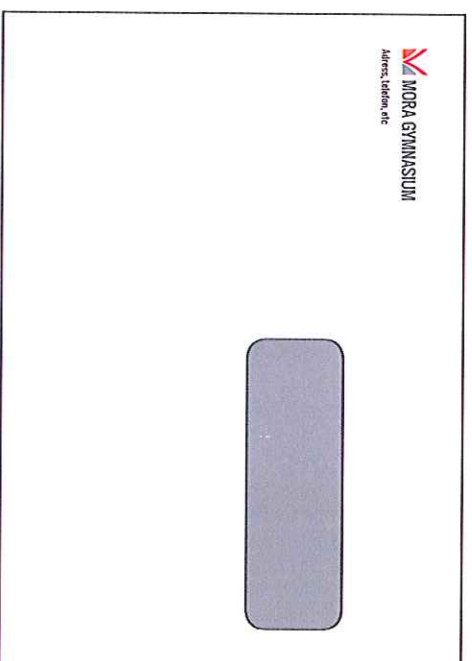
Exempel på tillämpning - Profilprodukter

Profilprodukter där logotypen/symbolen ser bra ut och med värde - annars inte.

Exempel på tillämpning - skyltar, visitkort, kuvert....

Logotypen - olika utförande

Logotype - stående

MORA GYMNASIUM

Liggande logotype

MORA GYMNASIUM

MORA HÖGSKOLENTRUM

MORA HÖGSKOLENTRUM

MORA GYMNASIESÄRSKOLA

MORA GYMNASIESÄRSKOLA

MORA VUXENUTBILDNING

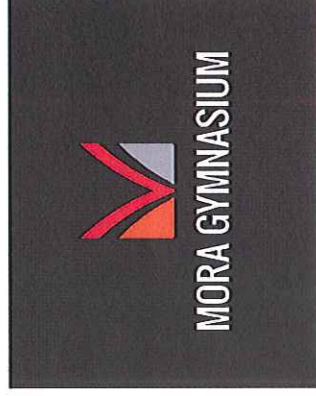
MORA VUXENUTBILDNING

Symbol

(kan användas fristående när den är väl inarbetad)

Exempel logo negativ
(vid placering mot mörk bakgrund)

Alternativ logo negativ
(enfärg i vitt eller silver enligt profilexempel)

Exempel logo med tilläggsinfo
(för speciella tillfällen)

MORA GYMNASIUM

SKID

MORA GYMNASIUM

NA

Exempel på tillämpning - rollups

 MORA GYMNASIUM

PROGRAMRIKTNING INOM

IDROTT

FOTBOLL
INNEBANDY
ISHOCKEY
MOUNTAINBIKEORIENTERING
SKIDOR
LÅNGSKIDOR & SKIDORIENTERING

moragymnasium.se

 MORA GYMNASIUM

PROGRAMUTBUD INOM

YRKE

BYGG & ANLÄGGNING
BARN & FRITID
EI & ENERGI
FORDON & TRANSPORT
RESTAURANG & LIVSMEDEL
VÅRD & OMSORG

moragymnasium.se

 MORA GYMNASIUM

PROGRAMUTBUD INOM FÖRBEDDANDE FÖR

HÖGSKOLA

EKONOMI
ESTET
NATURVETENSKAP
SAMHÄLLSVETENSKAP
TEKNIK

moragymnasium.se

 MORA GYMNASIUM

Engagerade och kunniga lärare
för aktiva elever

VÅRD
och
OMSORGS
college

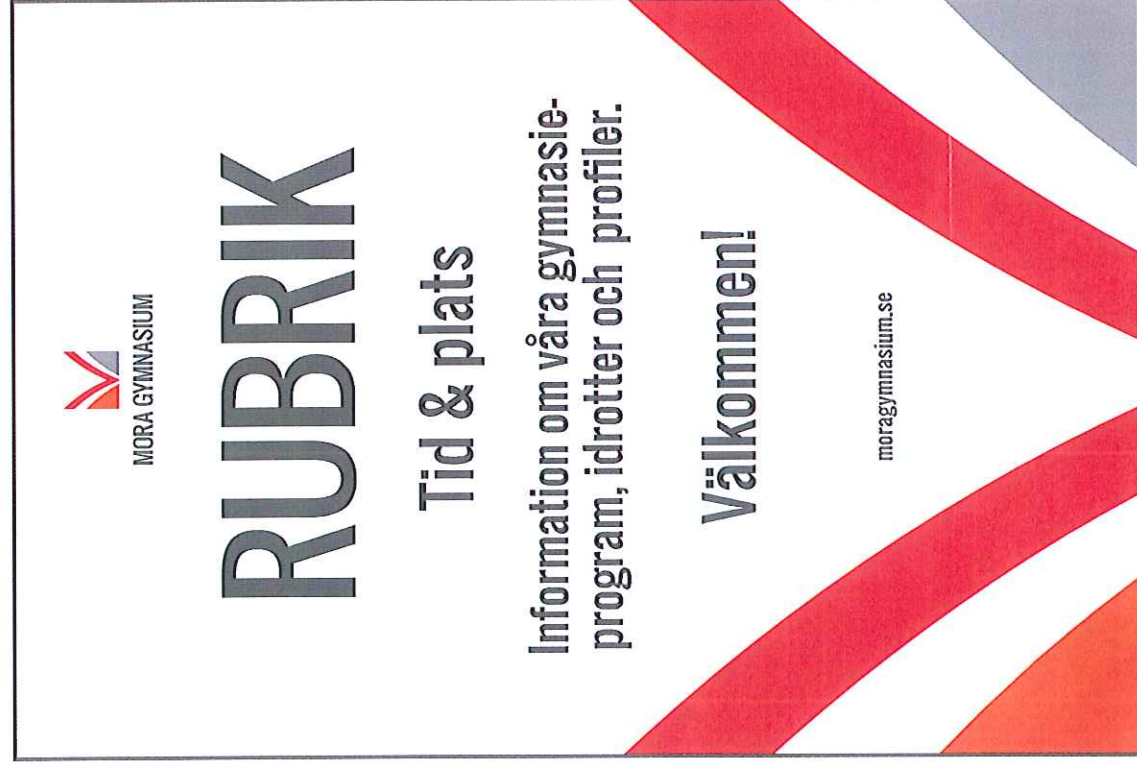

TEKNIK
COLLEGE

BRANSCHRÅD

moragymnasium.se

Exempel på tillämpning - annonser

 MORA GYMNASIUM

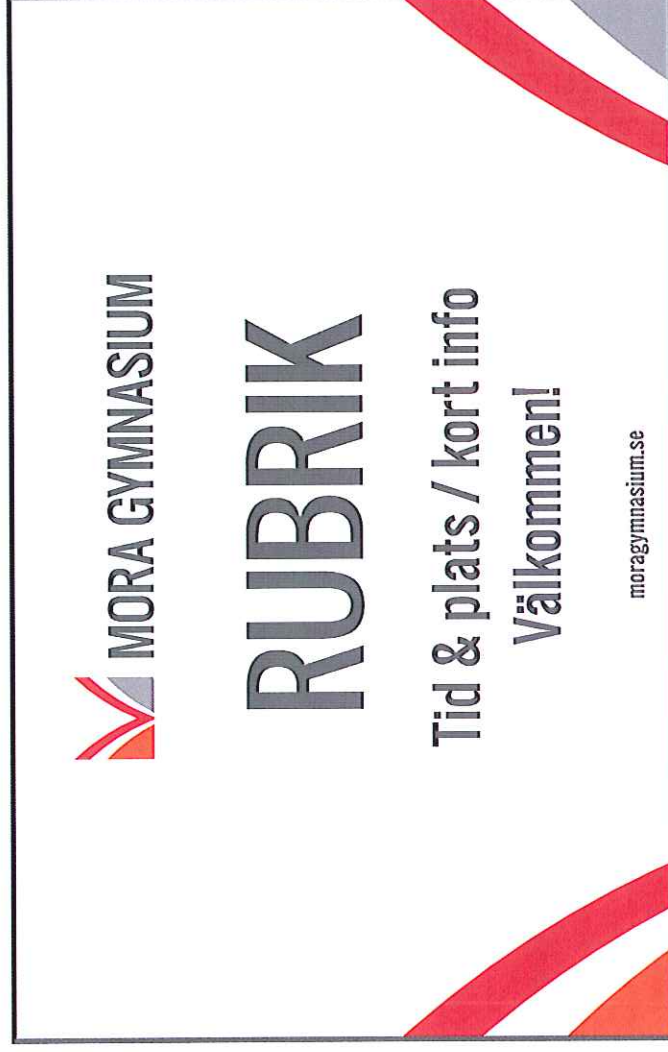
RUBRIK

Tid & plats

Information om våra gymnasieprogram, idrotter och profiler.

Välkommen!

moragymnasium.se

 MORA GYMNASIUM

RUBRIK

Tid & plats / kort info

Välkommen!

moragymnasium.se

Exempel på tillämpning - Powerpoint

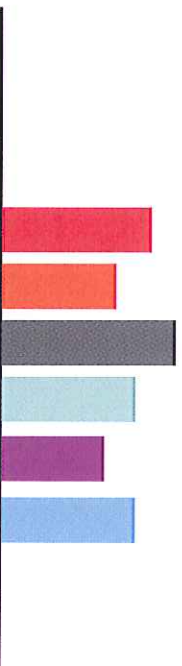

MORA GYMNASIUM

Välkommen till Mora Gymnasium

Marie Ehlin
Gymnasiechef

Rubrik

 MORA GYMNASIUM

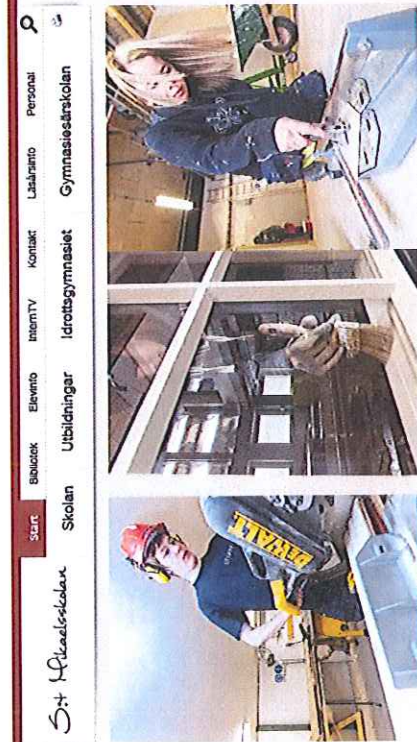
Rubrik

- Punktlissta
- Punktlissta
- Punktlissta
- Punktlissta

 MORA GYMNASIUM

Exempel på tillämpning - hemsida före / efter

Ansök här

Öppet hus 15/11

- H** Veckonytt
- H** Skollunch
- H** Ansökningsblanketter
- H** Trygghetsteamet-Elevrådet
- H** Office365-personal
- H** Bildgalleri
- H** Scheman
- H** Bon Appetit
- H** Dexter
- H** Edmodo
- H** Prövningar
- H** Office365-elever

- 2014-11-08**
ELEVRADET SÖKER...
- 2014-11-06**
VILL DU BLI ANSÖKNINGSBLANKETT?
ANSÖKNINGEN SÖKS...
- 2014-11-05**
ANSÖKNING I DIN SKOLMAT
- 2014-09-03**
TITTA GÄRNA I VÅR NYA PROGRAMKATALOG!
RIKOR VALET TILL ÖTVÄRDSET 2015
- 2014-08-15**
OULÄSNING AV KURSER
ERBJUDER!

Programkatalog

Aktuellt

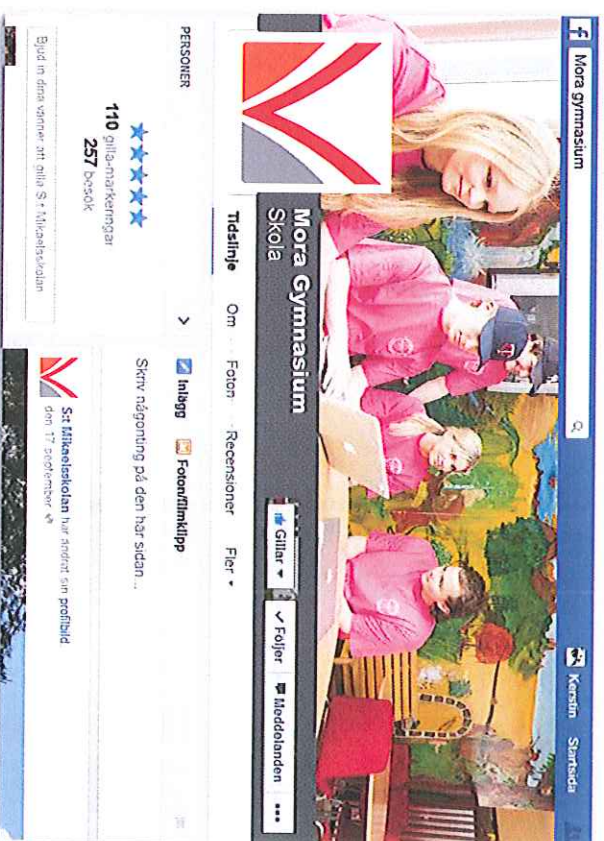
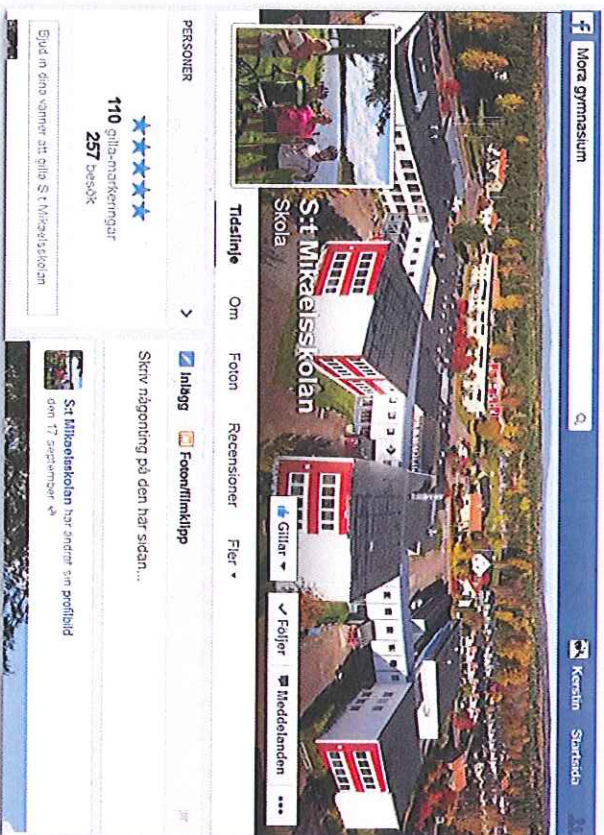
2014-11-10
Wanted!
Elevrådet söker Matrådsombud och Elevskyddsombud...

2014-11-10
Vill du bli Knivmakarlärling?
Två platser finns, senaste ansökningsstid 12 december. Morakniv, Vuxenutbildningen i Mora och Ålvdalens Utbildningscentrum AB erbjuder två

Välkommen på studiebesök eller praktik!

Friskvårdsprofilen Kulturprofilen
Text om aktuellt...
Text om aktuellt...

Exempel på tillämpning - Facebooksida före / efter

Reflektioner & andra ideér

Framgångsfaktorer:

Använd profilen för gemenskap, samhörighet och för att kommunicera samma budskap

Ett namn på skolan

En logotype

Färger och typsnitt utifrån profil

En gemensam Facebooksida med administratörer från de olika programmen och entusiastiska elever.

All personal bör använda:

Skolans nya namn, profil och jobba för de kommunikativa målen.

Gilla Facebooksidan och aktivt bidra med aktuella aktiviteter

Mål: 1000 (riktiga) gilla innan xxx datum

Övriga får ha "grupper" med egna sidor.

Egna blad för program med presentation av lärare och lockande ur läroplanen -
- marknadsför som man säljer kurser för företag!

Plan för annonsering i många medier samtidigt - inför Öppet hus, Studiebesök, Ny kurskatalog

Aktivt jobb med ambassadörer - lyfta saker som händer med bild, film och annat på FB och hemsida.

Generellt - texter och kommunikation ska vara rätt på sak, utan "blaj och floskler"
- ur ett elevperspektiv - alltid.

Mer fakta tex i programkatalog - saknar relevant info om:
elevboende, friskvårdsprofil och kulturprofil, internationell verksamhet, gymnasiesärskolan...

Löst spån:

Triathlon - bygg / vård / matte / skidor...
mot andra skolor?

Elevomröstning av namn till Bon appetit
- riktig logo i profilstil & stylat
(Martin Timell & co?)

Matkuponger till Bon appetit

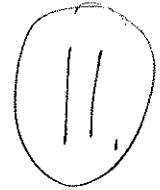
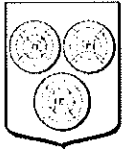
Elevomröstning av namn till nya
Elevhemmet-riktig logo i profilstil och
riktig invigning

Branschråd på yrkesprogram:

Byggprogrammets branschråd består av både stora och små, såväl rikstäckande som lokala, byggföretag som arbetar med frågor som branschens rekryteringsbehov, APL (elevers praktikplatser), vad företagen önskar att eleverna får med sig i utbildningen m.m. Elprogrammets branschråd fungerar på samma sätt. Restaurang och livsmedelsprogrammets branschråd samlar representanter från såväl diverse hotell och restauranger som Ica Maxi, Vasaloppet och Siljan turism.

Här formuleras branschens kommande behov och skolans möjligheter till utvecklingsinsatser.

(Kompletterande info från GunillaHelén Olsson, Rektor
Gymnasieförvaltningen Mora - Orsa - Älvdalen, Mora kommun)

Beslut om flytt i egna lokaler

Sammanfattning av ärendet

IFOs lokaler i Grevinnan är uppsagda och IFO flyttar till kommunens egna lokaler i Gamla Brandstationen.

De som sitter i Gamla Brandstationen flyttar till Dalagatan 1 som kommer att få tomma lokaler när Scott avvecklas. Socialkontorets ledning flyttar till Kommunhuset och Näringslivskontoret flyttar till Dalagatan 1.

Motiveringen till flytten är att kommunen kommer att spara 1,2 miljoner kr eftersom vi använder egna lokaler. Flytten innebär också att IFO får mer ändamålsenliga lokaler. Lokalerna kommer att byggas om för att skapa en säker miljö. Om vi inte gör den här flytten så innebär det att Dalagatan delvis kommer att vara outhyrd och tom. Ambitionen är att skapa moderna arbetsplatser och att få liv och rörelse i centrum.

Förslaget förhandlas även med de fackliga företrädarna i Cesam. Genomförandet av beslutet ska ske i "projektform" med deltagande av personal och i nära samarbete med skyddsombud.

Förslag till beslut

Kommunchefen föreslår arbetsutskottet att besluta följande:

- Flytt av IFO till Gamla Brandstationen
- Flytt av Fritid & Service till Dalagatan 1
- Flytt av Stadsbyggnadskontoret till Dalagatan 1 eller Kommunhuset
- Flytt av Näringslivskontoret till Dalagatan 1
- Flytt av Socialkontorets ledning till Kommunhuset

Ann-Therese Albertsson
Kommunchef

Kommunfullmäktige
Kommunstyrelsen
Kommunstyrelsens arbetsutskott

2015-04-28

Kf §
Ks §
Au §

Meddelanden

1. Protokoll från sammanträde med Hjälpmedelsnämnden i Dalarna, 2015-03-19.
2. Protokoll från sammanträde med gemensamma servicenämnden Älvdalen, 2015-03-13.
3. Protokoll från sammanträde med gemensamma myndighetsnämnden, 2015-03-26.
4. Protokoll från sammanträde med gemensamma servicenämnden i Mora, 2015-02-13 och 2015-04-15.
5. Protokollsutdrag gällande gemensam nämnd för språktolkförmedling, Mora kommunstyrelse, § 36, 2015-03-10 och Mora kommunfullmäktige, 2015-03-30, § 20.
6. Intyg om laga kraft, detaljplan för del av Hansjö 135:68 samt ersättning för del av Dp 101, Råtjärnsberget.
7. Småkoms nyhetsbrev mars 2015.
8. Protokoll från styrelsemöte med NODAVA AB, 2015-03-20.
9. SKL:s cirkulär 15:14 om vårpropositionen och vårändringsbudgeten för år 2015.

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

